Ureja: glavni in odgovorni urednik Peter Gunčar in uredniški odbor, ki ga sestavljajo: Anton Miklavčič — predsednik, Jože Javornik — namestnik in člani: Marija Semen, Tine Rojina, Slavka Valjavec, Boris Pertot, Marija Krničar, Kovačič Marica, Drago Žvokelj in Ančka Rozman. Tisk: ČP »Gorenjski tisk v Kranju
LETO VIII. — 19. IV. 1965 — ŠT. 4

tekstilec

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA TEKSTILINDUS — KRANJ

VSEBINA:

— Stališča političnega aktiva našega podjetja do nadaljnjega razvoja sistema stanovanjskega gospodarstva glede na osnutek resolucije Zvezne skupščine o tem vprašanju
— Občinski plan in delovni kolektivi
— Intervju s predsednikom našega centralnega DS
— V počastitev 20. obletnice osvoboditve
— In še mnenja predsednikov obratnih delavskih svetov
— Kaj bodo letos gradili v naši občini
— Zdravnik svetuje
— Od surove do gotove tkanine
— Nekaj značilnosti o delavskem domu »TEKSTILINDUS« v Stražišču
— Ljudska tehnika kot družbeni faktor
— ANKETA
— Pomlad je tu!
— Še bomo šli na Kriško planino, po sonce...
— Prvenstvo v šahu je končano
— Kako je nastalo življenje na zemlji?
— Ali poznate prometne predpise?
— Itd.

Stališča političnega aktiva našega podjetja

DO NADALJNJEGA RAZVOJA SISTEMA STANOVANJSKEGA GOSPODARSTVA GLEDE NA OSNUTEK RESOLUCIJE ZVEZNE SKUPŠČINE O TEM VPRAŠANJU

1.) 4 % stanovanjski prispevek naj v bodoče dobe gospodarske organizacije, vendar pod pogojem, da ga bodo koristile samo za gradnjo novih stanovanj. Politični aktiv smatra, naj ta sredstva ostanejo v uporabo tistemu, ki jih ustvarja. Upravičenost za takšno stališče je dejstvo, da bo prav gospodarska organizacija ta sredstva najbolj ekonomično uporabila, in sicer zato, ker sama rešuje stanovanjske probleme in jih zato tudi najbolje pozna.

2.) Politični aktiv je prepričan, da je ukinitev občinskega in republiškega stanovanjskega sklada upravičena. Aktiv je proti formiranju organa, ki bi povzročil še večjo centralizacijo sredstev za gradnjo stanovanj. Proti je predvsem zato, ker bo v tem primeru nujno prišlo do administrativnega dodeljevanja in uporabe teh sredstev v druge namene. Ni razumljivo, zakaj se republiški organi zavzemajo za centralizacijo, če se v zveznem merilu zavzemajo za decentralizirano upravljanje s sredstvi.

3.) Decentralizacijo stanovanjskega prispevka je treba izvesti čimprej! Kolikor obstaja bojazen, da bi gospodarske organizacije ta sredstva hotele koristiti v druge namene, naj se z ustreznimi predpisi to prepreči.

4.) Glede ekonomskih najemnin in možnosti regresiranja le-teh je aktiv mnenja, da regresiranje ni v skladu z ustavnimi načeli in z načeli nagrajevanja po delu, dočim smatra, da so ekonomske najemnine nujne in edini izhod za uspešno reševanje stanovanjske gradnje, vendar morajo ostati v mejah, ki jih dopuščajo osebni dohodki. Regresiranje bi bilo slabo tudi zato, ker bi nujno terjalo delno porabo predvidenih sredstev za gradnjo novih stanovanj.

5.) Politični aktiv pozna stanovanjsko problematiko podjetja, pa zato predlaga naslednje ukrepe:

— organi občinske skupščine in njene strokovne službe naj čimprej urede urbanistični načrt,

— za hitro in uspešno reševanje stanovanjskega problema, bi bilo potrebno obravnavati vse načine gradnje; izbrati pa bi morali tiste, ki so, v danih razmerah — najugodnejši,

— kadar se to vprašanje rešuje, bi morali izhajati iz finančnih možnosti prosilca in podjetja. Zaradi tega bi morali upoštevati takšne rešitve, ki prvenstveno omogočajo cenejšo gradnjo.

6.) Ker predvideni 4 % prispevek ne bo zadoščal za tekoče reševanje vseh potreb po stanovanjih, predlaga aktiv UO podjetja, naj imenuje komisijo, ki naj sestavi oziroma najde še druge možnosti za zbiranje sredstev, in to znotraj kolektiva. Tako zbrana sredstva bi prvenstveno uporabili kot pomoč tistim, ki z lastnimi sredstvi grade stanovanja, pa teh sredstev nimajo dovolj. Enako bi ta sredstva dali na razpolago tudi tistim, ki se zaradi pomanjkanja lastnih sredstev sploh ne morejo vključiti v samostojno (individualno ali zadružno) gradnjo. To so na primer: matere samohranilke in starejši delavci.

To so torej zaključki oziroma mnenja političnega aktiva glede na vsebino RESOLUCIJE.

V počastitev 20. obletnice osvoboditve

V novi športni hali v Tivoliju v Ljubljani bo v soboto, 8. maja veliko zborovanje samoupravljalcev iz vse Slovenije v počastitev 20-letnice osvoboditve in zmage socialistične revolucije. Tega zborovanja se bo iz našega podjetja udeležilo 15 delegatov iz vrst samoupravnih organov in njegovih komisij.

Zborovanje samoupravljalcev SR Slovenije naj bi v okviru obsežnih proslav 20-letnice osvoboditve podčrtalo osnovne pridobitve naše revolucije in vzpodbudilo nadaljnje poglabljanje samoupravljanja. Posvečeno bo predvsem sedanjim problemom samoupravljanja pri nas, obravnavanju perečih vprašanj njegovega utrjevanja in prikazu perspektiv, ki jih odpira proces popolnega uveljavljanja nove ustave.

Na tem zborovanju slovenskih samoupravljavcev bo govoril predsednik Zvezne skupščine tov. Edvard Kardelj.

Organizatorji računajo, da bo prišlo v Ljubljano ta dan 5500 delegatov in članov DS in UO, skupno pa bo na tej proslavi več kot 8000 udeležencev. Na tem zborovanju bodo sprejeli tudi resolucijo o nadaljnjem utrjevanju samoupravnih organov v Sloveniji.

J. J.

Občinski plan in delovni kolektivi

Občinska skupščina Kranj je konec marca sprejela družbeni plan in proračun občine za leto 1965. Iz plana posnemamo nekaj navedb.

Po planu je predvideno, da bo ind. proizvodnja v letošnjem letu porastla v primerjavi z letom 1964 za 16,5 %, družbeni proizvod pa se bo povečal za 22,3 %.

Proizvodne naloge industrije so za leto 1965 tako obsežne, da jih brez usklajenih gibanj na področju izrabe zmogljivosti, zaposlovanja, zlasti pa preskrbe z reprodukcijskim materialom ne bo možno doseči.

V letu 1965 bo porastel narodni dohodek na prebivalca za 10,9 % in bo znašal 844.916 din.

Zaposlenost v industriji bo porastla za 1,4 %. Na področju zaposlovanja morajo letos pričeti delovati ukrepi, ki so bili storjeni v našem gospodarstvu, zlasti pa nadaljnji premiki v korist osebne potrošnje, tako da bodo delovne organizacije še bolj racionalno zaposlovale in z vsemi razpoložljivimi sredstvi izvedle tako organizacijo dela, da bo možno odpravljati delovna mesta z nizko produktivnostjo dela.

Delitev osebnih dohodkov po delu bo treba izvesti v delovnih organizacijah dosledneje, in sicer tako, da bodo v ta sistem bolj vključeni tudi vodilni kadri, od katerih je v veliki meri odvisna organizacija podjetja, organizacija dela in tehnologije, s tem pa uspeh poslovanja podjetja.

Izdelati bo treba po delovnih organizacijah dolgoročne programe

(dalje na 3. strani)

ČLANI KOLEKTIVA - POZOR!

22. APRILA BO PREDAVAL TONE FAJFAR, POSLANEC REPUBLIŠKEGA ZBORA O POMENU USTANOVITVE OSVOBODILNE FRONTE. PREDAVANJE BO V SEJNI DVORANI CDS V OBRATU I OB 14. URI.

Pogled na termoelektrarno in na prizidek predilnice v obr. I.

Intervju s predsednikom našega centralnega DS

Kot veste, tovariš predsednik, bomo v podjetju 21. aprila volili nove člane (polovico!) v obratne delavske svete in tudi v CDS. Ker želimo, da bi člane kolektiva vsaj delno seznanili z delovanjem teh organov v preteklem letu (mandatni dobi), smo pripravili naslednja vprašanja:

1. Ali so kakšne prednosti za uspešnejše delo samoupravnih organov v tem, ko volimo vsako leto polovico novih članov v te organe? Katere prednosti so to?

Določene prednosti so predvsem v tem, da ta način omogoča večjemu številu članov kolektiva sodelovanje v samoupravnih organih, in to zato, ker se sedaj obvezno menjajo vsaki 2 leti, medtem ko so bili v prejšnjem obdobju mnogi člani teh organov tudi po 5 ali 10 let zapovrstjo. Sedanji sistem je v tem pogledu zelo dober, ker bo pritegnil v samoupravljanje tudi tiste člane kolektiva, ki doslej te možnosti skoraj niso imeli. Tako bo šla s časom skozi šolo upravljanja večina članov kolekiva, kar bo brez dvoma povečalo njihov vpogled v upravljanje podjetja, hkrati pa jih bo to napravilo bolj aktivne tudi na delovnem mestu oziroma v oddelku, kjer delajo.

Prednost tega sistema je tudi v tem, da se vsako leto menja ½ članov, kar bo prineslo v organ več živahnosti, večjo aktivnost in pestrost.

(dalje na 2. strani)

Praznovanje 1. maja

V počastitev tega velikega praznika delovnih ljudi bo 30. aprila ob 13. uri v obratu II svečana proslava, in sicer na prostem. Poleg govora in kulturnega programa bo še otvoritev novega obrata konfekcije »Triglav«.

V svečanost spada še položitev vencev k spomeniku v obratu I in v obratu II.

Tako bo naše letošnje praznovanje 1. maja res svečano in temu prazniku primerno.

za 1. MAJ - praznik delovnih ljudi

ČESTITA ČLANOM KOLEKTIVA, UPOKOJENCEM IN OSTALIM BRALCEM UREDNIŠTVO »TEKSTILCA«. VSEM ŽELIMO TUDI PRIJETNO PRAZNOVANJE!

Intervju s predsednikom našega centralnega DS

2. V preteklem letu je bilo čutiti, da CDS po sestavu povsem ne ustreza zahtevam in potrebam, ki jih predenj postavlja delo in življenje kolektiva. Kaj mislite vi o tem?

Deloma je to res, in je tudi razumljivo, saj so bili med člani v preteklem letu tudi taki, ki so prvič v življenju sodelovali v samoupravnem organu. Le-ti so se zato šele uvajali oziroma iskali možnosti za sodelovanje. Razumljivo je zato, da niso bili dorasli raznim zahtevnim nalogam, pač zaradi pomanjkanja ustreznega znanja, so se pa takoj vključili v reševanje enostavnejših nalog, katere so razumeli in o katerih so lahko zavestno odločali. V CDS pa je tudi več takih članov, ki so

Tovariš Franc KRMELJ, predsednik CDS

vsestransko uspešno in aktivno sodelovali, zato bi poudaril, da sestav CDS v preteklem letu le deloma ni ustrezal potrebam in zahtevam.

Dejstvo pa je, da bomo morali bolj kot doslej skrbeti za sistematično izobraževanje in izpopolnjevanje tistih članov teh organov, ki to potrebujejo, ker bomo le tako iz večine lahko naredili dobre upravljalce. V tem smislu bo naš Center vsako leto pripravil ustrezen seminar, kjer bodo strokovnjaki tolmačili članom samoupravnih organov vse tiste osnove, ki jih morajo poznati in obvladati, če naj bodo upravljalci v pravem smislu.

Razume se, da bo tak seminar lahko koristil članom le tedaj, če ga bodo vestno in redno obiskovali. Na žalost ta seminar v l. 1964 ni povsem uspel, ker ga $^1/_3$ udeležencev ni redno obiskovala. Vzrokov je verjetno več, omenil pa bi naslednje: premajhna zavzetost nekaterih, preobremenjenost, družinski problemi, oddaljenost oziroma problem prevoza itd. Kljub tem, delno objektivnim delno subjektivnim težavam, pa bi poudaril, da je dolžnost vsakega novega člana, da se seminarja udeleži, saj bo to v korist njemu in kolektivu.

3. V našem družbenem sistemu imajo samoupravni organi v delovnih organizacijah izredno pomembno mesto in vlogo. V kakšni meri izpolnjujejo naši samoupravni organi naloge predvsem v smislu resnične demokracije in zavestnega upravljanja?

Kot drugje, se tudi v našem podjetju zavedamo pomembnosti samoupravljanja. Vedno smo zato na sejah CDS skušali delati v tem smislu. Za reševanje važnejših vprašanj nam je sicer operativno vodstvo pripravilo ustrezno gradivo, vendar so bili sprejeti sklepi vedno plod razprave in sprejeti na osnovi mnenja večine članov CDS, nikoli pa ne pod pritiskom nečlanov. V tem smislu je bilo naše delo demokratično, pravilno in tudi uspešno. Na žalost pa še nismo uspeli prenesti rezultatov našega dela — preko članov CDS — med proizvajalce, kar bi morala biti nadaljnja faza demokratičnega samoupravljanja. To je brez dvoma slabost, ki jo bomo morali v prihodnje odpraviti, saj očitno zmanjšuje možnost sodelovanja in povezave z ostalimi člani kolektiva. Povedati pa moram, da v tem nismo uspeli predvsem zato, ker mnogi člani CDS niso dovolj razgledani in zato tudi večkrat niso sposobni pravilno tolmačiti dogajanja in sprejete sklepe. Zaradi tega pride med proizvajalci dostikrat do napačnega mnenja, češ: »Saj to ni sprejel CDS po svojem preudarku, temveč na željo ali zahtevo operativnega vodstva.«

4. Kako ocenjujete delo obratnih delavskih svetov?

Trdim lahko, da je dejavnost večine ODS zelo pozitivna, seveda v okviru njihovih možnosti, ki pa so dostikrat še premajhne. Posebno pohvalno je dejstvo, da ODS enot ne gledajo zgolj na potrebe in probleme svojega obrata, temveč skušajo pomagati in sodelovati tudi z ostalimi obratnimi DS. Pozitivno dejstvo je tudi to, da ODS vabijo na svoje seje člane CDS, kar že omogoča tesnejšo povezavo, predvsem pa člani CDS spoznavajo probleme dotične enote ter tako lahko bolje zastopajo stališča ODS na seji CDS, obenem pa nudi poznavanje teh razmer tudi lažje usklajevanje potreb v okviru podjetja. Na takšnih osnovah sprejeti sklepi na CDS so brez dvoma boljši in prilagojeni potrebam enot in podjetja.

Zaradi podrobnejšega pregleda delovanja ODS pa prosim, da objavite še odgovore predsednikov ODS na nekatera vprašanja.

5. Naštejte nam področja, kjer so se ti organi že polno uveljavili in tudi tista, na katerih še vedno ni čutiti delovanja teh organov v celoti.

Uspešno so se ODS že uveljavili na področju proizvodnje, boljšanja kvalitete, štednje, produktivnosti, medsebojnih odnosov, disciplini in podobno. Z vso vestnostjo rešujejo tudi pravilno zaposlovanje in nagrajevanje po delu.

ODS redno upoštevajo vse tiste pripombe proizvajalcev, ki so koristne za uspeh enote.

Manj uspešno pa ODS rešujejo razne osebne probleme proizvajalcev (stanovanja, nočno delo, neodgovarjajoče delovno mesto), vendar tu ODS ne more pomagati, saj za popolno rešitev stanovanjskega problema primanjkuje sredstev, za ukinitev nočnega dela pa niti v bodočnosti ni možnosti. Kar zadeva prevoze na delo pa imajo proizvajalci vse ugodnosti, katere jim podjetje, v okviru zakona, lahko nudi.

6. Kaj predlagate za boljši sestav CDS in za njegovo še boljše delovanje?

Mislim, da je v CDS premalo mladih članov, posebno takih, ki bi aktivno sodelovali, in tudi premalo žensk. Seveda pa moram poudariti, da je treba predlagati za člane CDS take proizvajalce (moške, mladince in ženske), ki bodo imeli voljo in željo do sodelovanja in tudi možnost. Slabo namreč je imeti take člane, ki zaradi preobremenjenosti na delovnem mestu, doma in morda še v drugih organizacijah ne morejo redno hoditi na seje CDS. Seveda tu ne mislim zagovarjati tistih, ki iščejo razne izgovore in dvomljiva opravičila za izostanke s sej CDS.

Problem zase je tudi udeležba tistih članov CDS, ki na dan seje delajo. Razumem sicer, da so v proizvodnji potrebni, vendar so enako potrebni tudi na seji CDS. Zaradi tega bo prav, če najdemo sporazumno z obratovodstvi kako možnost. Ena bi bila npr. ta, da bi tak član na dan seje svoje delo zamenjal in delal v drugi izmeni. Le tako bo mogoče pritegniti k sodelovanju vse člane tega organa.

7. Kako ocenjujete delo samoupravnih organov nasploh v preteklem letu?

Lahko bi rekel, da so se ODS dobro uveljavili in svojo vlogo dobro odigrali. Tudi CDS je bil uspešen, če prezrem dejstvo, da smo imeli pogoste težave zaradi sklepčnosti. Če bi moral dati oceno, potem bi dal za ODS povprečno oceno »prav dobro«, CDS pa »dobro«!

8. Kako mislite o sodelovanju z družbeno-političnimi organizacijami?

Lahko rečem, da je bilo dobro in vsestransko in isto velja tudi za sodelovanje z operativnim vodstvom podjetja.

V obratu II

In še mnenja predsednikov ODS

Odgovarjali so: predilnica I — Ančka Drinovec, predilnica II — niso odgovorili, tkalnica I — Marija Ažman, tkalnica II —, plemenitilnica I — Tone Kavčič, plemenitilnica II — Dušan Štiglic, termocentrala — Srečo Mesarič, vzdrževalni obrat — Stane Mirt, uprava — Boris Pertot.

(Da ne bi ponavljali vprašanj — za vse predsednike so bila ista — bomo navedli vprašanje in ustrezne odgovore posameznih predsednikov).

1. Kako ste bili preteklo leto zadovoljni s sestavom vašega ODS?

Predilnica I:

Sestav je bil dober. Udeležba je bila kljub tretji izmeni zadovoljiva. Razprave so bile živahne.

Tkalnica I:

S sestavom sedanjega ODS sem bila zadovoljna predvsem zato, ker so bili člani glede na spol pravilno zastopani, in sicer takole: 28,5 % moških, 73,2 % žensk in 16,1 % mladine.

Za uspešno povezavo pa so poskrbele tudi ostale organizacije.

Plemenitilnica I:

Sestav ODS ni povsem odgovarjal potrebam.

Plemenitilnica II:

Sestav je bil v redu. V ODS je bilo 6 moških in 7 žensk, kar odgovarja številu zaposlenih žensk in moških.

Termocentrala:

Sestav je odgovarjal.

Vzdrževalni obrati:

Sestav ni bil v vsem zadovoljiv. Premalo je bilo takih članov, ki bi vsaj delno poznali sistem gospodarjenja. Manjkala je tudi volja do aktivnega sodelovanja v razpravah.

Uprava:

S sestavom nisem bil zadovoljen zato, ker večina članov ni aktivno sodelovala v razpravah. Nekateri so se le redko udeležili seje.

2. Kakšno je vaše mnenje posebej o ženskih članih in o mladih predstavnikih v ODS?

Predilnica I:

V sedanjem ODS je bilo 82,5 % žena, ki so bile večidel aktivne. Glede mladih sem mnenja, da jih ne bi takoj po zaposlitvi predlagali za člane ODS, temveč šele po 1 do 2-letni zaposlitvi.

Tkalnica I:

Ker so v naši enoti pretežno zaposlene ženske, je prav, da bi imele večino tudi v bodočih ODS. Poudariti moram, da so zelo vestno in prizadevno reševale proizvodne in druge probleme v tem obdobju. Prepričan sem, da bi bilo njihovo sodelovanje še boljše, če ne bi bile prekomerno obremenjene doma in s tretjo izmeno v podjetju.

Mladi člani so bili deloma aktivni, vendar je dejstvo, da jim manjkajo osnove za še uspešnejše sodelovanje, torej več prakse in izobraževanja. V tem pogledu bi jim prav starejši člani morali nuditi pomoč in možnosti.

Plemenitilnica I:

Člani so vse premalo seznanjeni s problematiko obrata, v razpravah pa so bili nerealni.

Plemenitilnica II:

V razpravah so bile aktivne in objektivne. Isto velja tudi za mlade člane ODS.

Termocentrala:

V naši enoti nimamo zaposlenih žensk in mladincev. Je pa prav, da se jih, tam, kjer so, vključi v organe delavskega samoupravljanja.

Vzdrževalni obrati:

Ženskih članov v naši enoti ni. Mladi pa se precej težko vključujejo v delo ODS.

Uprava:

Prav posebno pohvaliti jih ne morem, namreč ženske. Edina predstavnica mladih pa je bila kar v redu.

3. Kakor veste, poteče letos mandat tistim, ki so bili voljeni za eno leto. Kakšni ljudje naj bi po Vašem mnenju prišli v nove ODS?

Predilnica I:

To naj bodo pridni in vestni proizvajalci. Moški, ženske in mladi naj bodo enakopravno zajeti.

Tkalnica I:

Po mojem mnenju bi morali izbrati dovolj razgledane in aktivne člane e. e. Ženske naj bodo tudi v bodoče v večini. Kandidate bi morali iskati predvsem med neposrednimi proizvajalci.

Plemenitilnica I:

Sposobni!

Plemenitilnica II:

Bodo naj taki, ki bodo kos nalogam in problemom v enoti. Več naj bo tudi mladih.

Termocentrala:

Skušali bomo izvoliti vsaj takšne, kot so bili dosedanji!

Vzdrževalni obrat:

Morali bi biti ljudje, ki jih to delo veseli in ki bodo aktivno sodelovali pri reševanju vseh problemov in ne le tedaj, ko je na dnevnem redu vrednost točke.

Uprava:

Prav bo, če bodo v bodočem ODS zastopani vsi sektorji uprave. Glede samih članov pa je treba izbrati take, ki bodo sposobni in pripravljeni vestno in odgovorno sodelovati in ki bodo redno hodili na seje.

4. Po statutu delovne organizacije imajo ODS dokajšnje kompetence in možnosti. Kaj vse ste v tem obdobju od tega koristili in izvajali? (Uspehi, problemi, dohodki!)

Predilnica I:

Obravnavali in reševali smo proizvodne probleme, predvsem kvaliteto in produktivnost, dalje disciplino, nagrajevanje in medsebojne odnose.

Tkalnica I:

Zaradi obsežne rekonstrukcije smo morali izvršiti več zahtevnih nalog in ukrepov. Lahko trdim, da smo z vestnim in odgovarjajočim delom omogočili naši enoti lepe uspehe. Tako je bila kot važnejša naloga pravočasna in ustrezna izučitev kadrov za nove stroje, tako neposrednih proizvajalcev, kakor tudi strokovnega kadra. Mlajši kader smo zato poslali v mojstrsko šolo, ostale pa postopoma skozi šesttedenski tečaj v naš izobraževalni center. Tako je šlo skozi ta seminar okoli 70 članov enote, in to: mojstri, podmojstri in tkalke. Uspeh seminarja je bil dober. Zaradi množice problemov smo imeli veliko proizvodnih sestankov, na katerih smo s pravilnimi prikazi razmer aktivirali večino članov enote za kolektivnejše reševanje nalog in problemov. S posebnimi ukrepi smo uredili tudi kritično situacijo v pripravi dela. Uspeh teh prizadevanj je bil dvig izdelkov I. kvalitete na 85 %, kar je lep uspeh.

Uspeli smo znižati število zaposlenih.

Z določenimi sklepi in sistemom dela smo glede izkoriščenosti novih strojev že presegli 80 % efektivnega izkoristka.

Skrajšani delovni čas ni povzročil znižanje proizvodnje ali kakih drugih slabosti, za kar gre zahvala večini članov enote. Naša bodoča želja je, da bi izkoristek strojev dvignili na 85 %. Vse prej omenjene uspehe in povečanje osebnih dohodkov smo dosegli z vestnim in boljšim delom ter s pravilno organizacijo dela. Ti uspehi bi bili še večji, če ne bi imeli razne objektivne težave, kot so: slaba preja, neustrezne klimatske naprave, slabe listovke itd.

Plemenitilnica I:

Delno (?).

Plemenitilnica II:

Predvsem je naš ODS reševal proizvodne probleme in osebne dohodke; vzporedno pa seveda tudi tekoče probleme.

Termocentrala:

Največ smo se posvetili vprašanju nagrajevanja po delu.

Vzdrževalni obrati:

Koordinirali smo delo v obeh delavnicah (obr. I in obrat II). Še vedno pa predstavljajo v naši enoti problem osebni dohodki, in

(dalje na 3. strani)

Kaj bodo letos gradili v naši občini

Tudi letošnji občinski plan in proračun občine Kranj sta bila sorazmerno pozno sprejeta. Iz obsežnega materiala povzemamo samo nekaj skopih podatkov o predvidenih gradnjah v letošnjem letu v kranjski občini.

Gradbena dejavnost se bo letos nekoliko zmanjšala, čeprav ni bojazni, da ne bodo izkoriščena delovna sredstva za dobro organizacijo dela in pripravo gradbenih terenov. Razpoložljiva investicijska sredstva bodo uporabljena predvsem za dopolnitev opreme in dokončanje začetih del in za gradnjo stranskih proizvodnih obratov.

V trgovini bodo dograjeni trgovski centri in začeta dela novih na Prmiskovem ,v Šenčurju, Naklem, Žabnici itd.

Za komunalno dejavnost bo letos potrošenih 1,501 milij. din. Največ (510 milij.) bo namenjenih za modernizacijo in rekonstrukcijo cest, obnovo mostov in dokončno dograditev podvoza na Gorenji Savi (pri našem podjetju). Modernizirali bodo naslednje ceste: Sp. Brnik—Cerklje, Zg. Bela—Kokrica, Prebačevo—Voglje; površinsko prevleko pa bodo napravili na cestah: Kranj—Zgornja Besnica, Preddvor—naselje, Goriče—naselje, Šenčur—naselje, Nakol—Britof, Delavsko cesto v Stražišču (od potrošniškega centra do odcepa na Šmarjetno goro), cesto Stražišče—Šmarjetna gora, Stritarjevo cesto v Kranju itd.

Težišče družbenega plana za to leto je na pospešeni gradnji novih šol na Zlatem polju, v Preddvoru in v Cerkljah, gradnji telovadnice v Stražišču in dokončanju pogorele osnovne šole v Žabnici.

Stanovanja, ki bodo pripravljena za vselitev v letu 1965 so že v gradnji. Predvideva se, da bo vseljivih 522 stanovanj družbene gradnje, 60 zadružnih in 120 zasebnih, skupaj torej 702 stanovanji. V letih 1964 in 1965 bo tako skupno zgrajenih 1.106 stanovanj in 124 samskih sob. Letno vlaganje za stanovanja znaša okoli 2 milijardi, ta sredstva pa se formirajo iz stanovanjskega sklada SRS in občine, sredstev delovnih organizacij ter zasebnikov.

To je samo nekaj podatkov iz letošnjega družbenega plana. V tem sestavku nismo zajeli vseh podatkov, ker bi bilo preobsežno. Prav tako se nismo spustili na področje družbenih služb in bomo zato o tem nekaj več zapisali v prihodnji številki našega glasila.

J. J.

Pogled na stari del Kranja

In še mnenja predsednikov obratnih delavskih svetov

(dalje z 2. strani)

to zato, ker nismo nagrajeni po delu. Bodoči ODS naj zato v tej smeri skuša kaj doseči.

Uprava:

Priznati moram, da vseh možnosti nismo izkoristili, čeprav bi prav naš ODS moral kontrolirati delo služb, od katerih je v veliki meri odvisna skoraj vsa dejavnost kolektiva v podjetju in navzven.

5. Vaše mnenje nasploh o delavskem samoupravljanju v našem podjetju?

Predilnica I:

Lahko bi bilo uspešnejše, če bi bilo sodelovanje masovnejše, če bi imeli člani enote več smisla in volje za skupno delo, za skupno korist.

Tkalnica I:

Rekla bi, da je delavsko samoupravljanje v našem podjetju doseglo že dokajšnje uspehe, in to na vseh področjih dela. Ne bo pa napak, če bomo v bodoče s pravilnim načinom povečali število tistih članov ODS, ki naj aktivno sodeluje na vseh razpravah.

Plemenitilnica I:

Je zadovoljivo.

Plemenitilnica II:

Mislim, da so samoupravni organi v našem podjetju kar zadovoljivo izpolnili svoje naloge. Seveda je možno še marsikaj izboljšati.

Termocentrala:

Samoupravni organi se postopoma uveljavljajo. Še vedno pa so določene zadeve, ki jih posebno neposredni proizvajalci ne razumejo. Slabost je tudi to, da se vse premalo upoštevajo predlogi neposrednih proizvajalcev.

Vzdrževalni obrat:

Samoupravljanje je v našem podjetju kar na zadostni višini. Včasih imam občutek, da nam manjka borbenosti, ker pogosto popuščamo pred zahtevami in predlogi posameznikov.

Uprava:

Pogrešam kritično ocenjevanje našega dela.

6. Kako ste zadovoljni z delom UO in CDS?

Predilnica I:

Na splošno še kar, vendar mislim, da je imel sedanji CDS več neaktivnih kot aktivnih članov, to pa je slabo.

Tkalnica I:

Z delom UO in CDS sem zadovoljna, vendar imam naslednje pripombe:

Ker redno zasledujem dnevni red sej teh organov, vidim, da so stalno iste točke. Mislim, da bi morali biti dnevni redi bolj pestri. Dalje opažam, da so redke diskusije na sejah teh organov, in še to so vedno isti člani.

Velika napaka je tudi to, da člani teh organov ne dobe takoj odgovora na svoj predlog ali na postavljeno vprašanje. V bodoče bi to obvezno morali izvajati. Pogosto je potrebno na teh sejah prečitati ves material, čeprav ga člani dobe pred sejo, ter bi ga morali vestno že prej predelati in izluščiti bistvo za razpravo.

Plemenitilnica I:

Oba organa sta delala v redu.

Plemenitilnica II:

Mislim, da sta oba organa s svojim delom opravičila naše zaupanje.

Termocentrala:

Smo zadovoljni.

Vzdrževalni obrat:

Delala sta v redu.

Uprava:

Smatram, da zgolj vabilo predsedniku ODS za sejo CDS še ni tista oblika sodelovanja, ki je potrebna in nujna. Tako v tej mandatni dobi na primer ni bilo na dnevnem redu centralnih organov predvideno poročanje o delu ODS, čeprav bi bilo tudi to potrebno vsaj dvakrat letno.

7. Kakšno je sodelovanje ODS z družbeno-političnimi organizacijami v vaši enoti?

Predilnica I:

Sodelovanje z družbeno-političnimi organizacijami obojestransko ni bilo zadovoljivo.

Tkalnica I:

V naši enoti je to sodelovanje dobro in uspešno. Posebno na skupnih sestankih vseh predstavnikov pridela složnost in učinek do veljave.

Plemenitilnica I:

Sodelovanje dobro.

Plemenitilnica II:

ODS je aktivno sodeloval s sindikalno podružnico in z OO ZK, manj pa z mladinsko organizacijo.

Termocentrala:

V primeru potrebe pomoči organizacij smo vedno naleteli na vsestransko razumevanje.

Vzdrževalni obrat:

Povezava je bila zadovoljiva. Važnejša vprašanja smo vedno reševali skupaj, pa so bili zato uspehi večji in laže dosegljivi.

Uprava:

V tej mandatni dobi praktično o kaki obliki sodelovanja ne moremo govoriti.

Dodatek (predsednik ODS — e. e. uprave, tov. Boris Pertot):

Pred leti je Tekstilec objavil članek o možnostih dela ODS v upravi. Tedaj je pisec dejal, da ta ODS praktično ne dela drugega kot da določa vsakokrat vrednost točke, sklepa o izrednih plačanih in neplačanih dopustih in rešuje prošnje, čeprav bi prav ta ODS moral nadzorovati delo sektorjev in služb. Glede na dejstva lahko rečem, da je res tako, vendar je dejstvo tudi to, da sedanja oblika in možnost nimata kaj veliko skupnega s tisto obliko samoupravljanja, ki jo zajema Statut naše delovne organizacije.

Pravijo, da je eden najpridnejših!

Občinski plan in delovni kolektiv

(dalje s 1. strani)

zaposlovanja, ki morajo sloneti na dolgoročnem programu razvoja podjetja oziroma delovne organizacije in služiti za osnovo pravilnejše kadrovske politike in za izvajanje ukrepov za odkrivanje in pridobivanje potrebnih strokovnih kadrov s štipendiranjem, dodatnim izobraževanjem, specializacijo itd.

Ker je predvideno, da bo industrijska proizvodnja porasla za 16,5 % (predvsem zaradi boljših izrab kapacitet in aktiviranja novih investici) in produktivnos za 14,8 % morajo podjetja:

1. vložiti vse razpoložljive napore za aktiviranje investicij v gradnji in strojno opremo, da bodo nove zmogljivosti vključene v proizvodnjo čim prej,
2. pravočasno skleniti trdne pogodbe s sposobnimi domačimi dobavitelji za reprodukcijski material,
3. v največji meri povečati izvoz, ker bodo le tako mogla pridobiti devizna sredstva za uvoz potrebnega reprodukcijskega materiala.

Gospodarska gibanja, značilna za minuli dve leti, ki so bila posledica smotrnega investiranja in bolj intenzivnega gospodarjenja, zagotavljajo razvoj gospodarstva tudi v letu 1965. S tem ko prihaja v delovne organizacije vse več sredstev za razširjeno reprodukcijo, bodo podani boljši pogoji za gospodarjenje in odpravljene bodo materialne ovire za prehod k intenzivnemu gospodarjenju. Seveda pa bo možno v letu 1965 zagotoviti dosedanjo dinamiko gospodarske rasti le, če bodo delovne organizacije izvažale več kot v preteklih letih in vezale svoje programe razvoja na rezultate izvoza, večja sredstva za razširjeno reprodukcijo usmerjale samo v investicije za strojno opremo na podlagi točnih analiz in utemeljenih programov, usmerjale večji del sredstev v stalna obratna sredstva in se tako pravočasno vključile v novi kreditno bančni sistem, še nadalje spreminjale strukturo zaposlenih v korist kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev ter organizacijsko izpopolnjevale predvsem komercialne, finančne, analitične in tehnične službe, racionalno izkoristile svoj delovni potencial, pri čemer pa bi morali delovni kolektivi napraviti natančne preglede obstoječega stanja zaposlenih glede njihove strokovnosti in pravilne razmestitve.

J. J.

ZDRAVNIK SVETUJE

V letu 1962 je bilo v naši tovarni 153 poškodb pri delu, zaradi katerih je bilo izgubljenih 3536 delovnih dni, in 406 poškodb izven dela, kjer je bilo izgubljenih 4588 delovnih dni.

V letu 1963 je narastlo število poškodb pri delu na 191 primerov (3606 izgubljenih delovnih dni) in izven dela na 484 primerov (4517 izgubljenih dni).

V lanskem letu je bilo nesreč pri delu 220 (5004 izgubljenih delovnih dni) in izven dela 445 nesreč (4489 izgubljenih dni).

Ob nenehnem naraščanju nesreč, ki prinesejo velike izgube narodnega dohodka, se moramo vprašati: Ali se nesrečam lahko izognemo? Ali so nezgode res nujne?

Odgovor na ti vprašanji nam nudi zdravnik, član svetovne zdravstvene organizacije za evropsko območje, ki pravi takole:

(iz biltena »Priroda, človek in zdravje«, št. 3—4)

»V današnjem svetu povzročajo nezgode več smrtnih primerov kakor kateratkoli od posameznih bolezni, če izvzamemo raka ter bolezni srca in ožilja. V mnogih državah je med otroki v starosti od 5. do 19. leta zaradi nezgod samih več smrtnih primerov, kakor jih zakrivijo vsi drugi vzroki skupaj. Nezgode terjajo od mladih življenj hujši davek, kakor ga je zahtevala kateratkoli od dosedanjih vojn.

In vendar smo doslej nezgode proučevali manj kakor katerokoli usodno bolezen, ki ni imela nič hujših posledic. Šele prav v zad-

(dalje s 4. strani)

V predilniškem laboratoriju v obratu I

ZDRAVNIK SVETUJE

(nadaljevanje s 3. strani)

njem času se je pričelo znanstveno raziskovati tudi vprašanje nezgod.

Ljudje nasploh še vedno vse preveč in brez premisleka jemljejo nezgode za nesrečo, proti kateri posameznik ne more nič. »Nesreče se pač dogajajo«, pravijo, kakor da bi bilo s tem vse opravljeno. Če pa raziskujemo nezgode, ki so se pripetile bodisi doma ali v šoli, na cesti, v tovarni ali na kmetih ali kjerkoli drugod, bomo vedno in povsod ugotovili, da so vendarle načini, s katerimi bi število nezgod in njihove posledice lahko zmanjšali.

Nezgode niso slučajni dogodki, ki se pač pripetijo. Vsaka od njih je zadnji člen v verigi in večino nezgod bi mogli preprečiti.

Tudi je dokazano, da se večina nezgod primeri v okoliščinah, za katere na splošno mislimo, da so »varne«. Domala polovica vseh nezgod se pripeti doma in največ žrtev je med otroki. In dve petini vseh smrtnih nezgod med otroki v starosti od enega do štirih let se zgodi doma ali v bližini doma. V številnih primerih so vzrok nezgod opekline in zastrupitve, ki imajo na splošno vsaj resne posledice, če niso že smrtne. In vendar bi jih z malo več pazljivosti in s čisto enostavnimi varnostnimi ukrepi lahko preprečili — skoraj vse.

Tisoč ljudi dnevno umrje na cestah širom po svetu — torej polovico toliko, kot je vseh smrtnih primerov zaradi nezgod. Nasploh se največ piše in govori o cestnih nezgodah, vendar pa v resnici le malo poznamo vse številne činitelje, ki vzajemno delujejo na njihov nastanek. Le nekaj malega je držav, ki so s sedanjimi preventivnimi ukrepi napravile kaj več kakor to, da so preprečile, da število nezgod na cestah ne narašča več z isto hitrostjo, kot narašča število cestnih vozil in pa število prevoženih kilometrov. Zato moramo o načelih, ki naj nam zagotovijo varnost na cestah, vedeti še mnogo več.

Nezgode pri delu so raziskovali natančneje kakor katerekoli druge nezgode in v mnogih industrijah so uveljavili natančne varnostne predpise. Kljub temu pa Združene države Amerike ugotavljajo, da so v letu 1959 samo pri njih izgubili zaradi nezgod 220 milijonov delovnih dni.

Opraviti imamo torej z eno od največjih nadlog človeštva. In čeprav živimo v razdobju znanstvenega napredka, smo komaj začeli misliti na to, kako bi ji prišli do živega.

Nezgodam in boleznim je skupnih več stvari kakor pa zgolj dejstvo, da ene in druge lahko povzročijo smrt. Epidemiološki način, ki se uporablja za raziskovanje, kako se širijo bolezni, lahko z uspehom uporabimo tudi za nezgode, le prevzeti moramo prej enotno metodo za poročanje o nezgodah. Šele potem bo mogoče ugotavljati okoliščine, v katerih nastajajo nezgode, torej na način, kakor ugotavljamo nastanek obolenj.

Še malo ne mislimo trditi, da so take raziskave lahke, vendar jih lahko in tudi moramo razvijati bolj, kakor smo jih doslej.

Vendar je še marsikaj drugega, kar lahko napravimo. Večina držav že ima varnostne predpise za uporabnike cest; imajo tudi zakonodajo, ki teži za tem, da se zmanjšujejo nezgode pri delu, v mnogih primerih pa tudi pravilnike, ki urejajo varno uporabo naprav v hiši, električne napeljave itd.

Največ upanja za preprečevanje nezgod pa nam danes nedvomno daje varstvena vzgoja. Prav gotovo je dandanes nešteto nezgod — vsaj deloma — nasledek dejanj ali opustitev, ki jih zakrivijo žrtve same: pešec, ki gre čez cesto in ne pogleda okrog sebe; deček, ki skuša menjati varovalko, pa ne izključi toka; delavec, ki ne upoteva varnostnih pravil tovarne. Pouk o varnosti moramo vsekakor posredovati že v šoli, seveda tudi v tovarnah in na kmetijah, toda še najbolj važno je morda poučevati — o varnosti doma.

V gospodarsko razvitih deželah lahko že govorimo o nekem napredku v tej smeri; objavljajo se statistike o nezgodah, čeprav še ne na enoten način; urejena je zakonodaja o varnosti, imajo društva za preprečevanje nezgod, ki imajo svoje delovne odbore tudi po občinah: skratka, pričeli so z varstveno vzgojo proti nezgodam.

Kaj pa dežele, ki se zdaj naglo industrializirajo, a še nimajo statističnih podatkov, po katerih bi se ravnali; kjer je zakonodaja še pomanjkljiva ali pa je še ne upoštevajo; kjer so misel, da se vsekakor da nekaj napraviti za preprečitev nezgod, usvojili samo posamezniki? Vsem tem bi rekel: Ugotovite sedanji položaj in delajte hitro, izogibajte se velikih napak, ki so jih napravili v deželah, kjer se je industrializacija začela že pred več ko sto leti, uporabite spoznanja, ki jih danes tam že zbirajo.

Ob letošnjem vSetovnem dnevu zdravja bi rad pozval vse narode, pa naj bodo na katerikoli stopnji gospodarskega razvoja, da naj si ne zakrivajo oči pred dejstvom, da so nezgode med vzroki smrtnosti, invalidnosti ni gospodarske škode danes — na vodilnem mestu. Prepričajo naj se enkrat za vselej, da se nesrečam lahko izognemo!

Dr. M. G. Candau
Generalni direktor
Svetovne zdravstvene organizacije

Od surove do gotove tkanine

(nadaljev. iz prejšnje številke)

Končni izgled, otip, širino, težo in posebne lastnosti damo tkanini z raznimi postopki v končni obdelavi, ki jih imenujemo **apretura.**

Tkanino moramo torej po tiskanju še dalje obdelati, da je sposobna za prodajo oz. da pridobi tiste lastnosti, ki so karakteristične za posamezne artikle in katere predpisujejo tovarniški normativi.

Tkanino po tiskanju, pranju in sušenju najprej apretiramo na razpenjalno sušilnem stroju. Ta stroj sem že omenil pri opisu sušenja, vendar naj ga ponovno kratko opišem. Sestoji iz fularja in dolgega sušilnega kanala, skozi katerega vodita tkanino dve brezkončni verigi. V korito fularja doteka iz dvignjene kadi raztopina ustreznih apreterskih sredstev, s katerimi se tkanina dobro omoči in nato enakomerno ožame med dvema gumiranima valjema. Tako impregnirana tkanina vstopa v sušilni kanal, kjer jo omenjeni verigi na krajcih trdno držita. Tako vpeta tkanina teče skozi stroj, kjer jo med prehodom in istočasnim sušenjem verigi raztegujeta na predpisano širino. Za sušenje potreben vroč zrak vpihuje v kanal več ventilatorjev (preko grelnih peči — kaloriferjev). Na koncu kanala verigi tkanino izpustita, nakar jo posebne naprave odlagajo na blagovno mizo ali pa navijajo na blagovni valj.

Stroj je opremljen z raznimi pripravami, ki zagotavljajo precizno delo in doseganje željenih efektov. Važna sta n. pr. naprava za ravnanje votka in tekstometer, ki z elektronskim mehanizmom avtomatično regulira hitrost stroja, da se tkanina v njem enakomerno posuši na predvideni odstotek vlage.

Apreterska sredstva, v katerih raztopini prepojimo tkanino, delimo v več skupin. Poznamo taka, ki dajejo tkanini trd, poln, mehek, masten ali drugačen otip; zopet druga ji zvišajo lesk ali jo obtežijo itd. Apreture delimo tudi glede na to, ali se pri pranju raztopijo in odstranijo iz tkanine ali pa so proti pranju odporne. Slednje so posebno zanimive, saj močno zvišajo uporabno vrednost tkanine, ker ji zagotovijo stalne lastnosti, zato te apreture imenujemo permanentne (stalne).

Osnovni sestavni deli takih apretur so razne vrste umetnih smol. Te dobimo v takem sestavu, da jih lahko raztopimo, vendar jih po apretiranju na tkanini spremenimo z vročim zrakom (kondenziranje)v netopne smole, ki zato tudi po pranju tkanine ostanejo v njej. Seveda raztopini umetne smole dodajamo še druga sredstva, s pomočjo katerih pridobi tkanina določen otip in sijaj.

Permanentne apreture omogočajo, da tkanine v visoki meri oplemenitimo, predvsem pa, da dosežemo naslednje efekte:

— Krčenje tkanine pri pranju je minimalno; tkanina se hitro suši in brez težav lika.

— Tkanina se pri nošnji ne mečka ali le prav malo. Nastale gube se sčasoma same poravnajo.

— Površinski efekti, ki smo jih na tkanini dosegli z likanjem na specialnih kalandrih (finiširanje), so stalni in pri pranju ne izginejo.

— Z uporabo posebnih smol delno ali povsem odpravimo likanje tkanine po pranju, če jo seveda sušimo pravilno brez predhodnega ožemanja (wash and wear — apretura).

Tu so našteti glavni efekti, ki jih dosegamo v našem tehnološkem procesu, še vedno pa niso izkoriščene vse možnosti.

Po apretiranju letne tkanine **likamo** — seveda ne z ročnim likalnikom temveč na kalandrih. Pri tem bi omenil, da likamo različne tkanine na raznih kalandrih in pod različnimi pogoji. Tako uporabljamo za cenejše tkanine (cice) in za take s strukturno vezavo kotalne kalandre. Le-te sestavlja več težkih valjev, ki so nameščeni eden nad drugim v močnem železnem ogrodju. Od teh valjev sta eden ali dva kovinska, ostali pa prevlečeni z mehkejšo maso. Valji so močno stisnjeni, med njimi pa teče tkanina, ki se na ta način zgladi. Če hočemo doseči močnejši lesk, kovinske valje ogrevamo s paro, katero uvajamo v te votle valje.

Boljše artikle likamo na finish — kalandrih, ki imajo le 2 do 3 valje; od teh je eden kovinski in električno gret. Posebnost teh kalandrov je ta, da kovinski valj lahko segrejemo do 200° C, pritisk med valji pa je zelo visok (do 30 ton na dolžino valja). Kovinski valj je lahko še površinsko graviran, kar daje tkanini poseben izgled. Glede na izgled tkanine, ki ga s finish kalandri dosežemo, razlikujemo več efektov:

— Svileni ai Šrajner (Schreiner) — efekt, dobi tkanina, ki jo likamo z valjem, katerega površina je gravirana z drobnimi spiralnimi utori (hašure). Dobimo lep svilen lesk, ki je značilen za naše popeline in satinete. Zaradi lepšega izgleda tako likamo tudi tkanine srednjih kvalitet, kot so: kretoni, deleni in nekatere stanične tkanine.

— Cinc (chintz) — efekt se odlikuje po svojem izredno močnem lesku. Tega dosežemo tako, da likamo s povsem gladkim kovinskim valjem, ki ga poganjamo z nekoliko večjo hitrostjo kot mehki valj. Kovinski valj v tem primeru nekako polira površino tkanine, zaradi česar dobi tkanina izrazit lesk. Ta efekt uporabimo le po posebnem naročilu, večinoma za izvozne artikle.

— Kristalni efekt daje tkanini izgled everglasa, torej drobno zrnato površino, ki izredno polepša izgled slabših artiklov. Valj mora biti v tem primeru hrapav, kot da smo ga posuli z drobnimi kristalčki. Na ta način likamo včasih popeline in nekatere stanične tkanine.

Drugih vrst kalandrskih efektov pri nas sedaj še ne uporabljamo in tudi ni možno predvidevati, kaj nam bo razvoj mode in tehnike še prinesel. Zdi se mi potrebno poudariti, da se vsi opisani efekti na tkanini obdržijo po pranju le tedaj, če smo tkanino pred likanjem permanentno apretirali, po likanju pa kondenzirali.

Kondenziranje je delovni postopek, ki sem ga že omenil pri tiskanju s pigmentnimi barvili. Vodotopne smole na tkanini moramo namreč spremeniti v netopne tako, da tkanino vodimo skozi kondenzacijski stroj, v katerem je več minut izpostavljena vplivu vročega zraka (okoli 150° C). Stalnost apreture je v največji meri odvisna od pravilno izvedenega kondenziranja. Zanimivo je, da ima pri tem velik vpliv odstotek vlage, ki jo vsebuje tkanina pred likanjem. Čim večja je vlažnost, tem močnejši lesk dosežemo in bolj trd otip ima tkanina po likanju. Če je potrebno, tkanino vlažimo na vlažilnem stroju, kjer vrsta šob brizga nanjo drobne kapljice vode v obliki goste vodne megle, nakar tkanino navijemo na valjček in jo pustimo ležati do 2 dni, da se vlaga po njej enakomerno porazdeli; šele nato jo smemo likati.

Tako smo bežno pregledali postopke predelave letnih tkanin, postopki predelave zimskih tkanin pa imajo — posebno v končnih fazah — nekaj svojih značilnosti, in sicer: po tiskanju in sušenju jim s kosmatenjem dvignemo las, po apretiranju pa jih še končno kosmatimo. Na licu kosmatene tkanine lahko nato še strižemo, in to na strojih z valjčnimi noži. Tako dosežemo, da so štrleča vlakenca odrezana v enaki višini, kar da tkanini lep izgled in gladkost n. pr. pri duvetinu. Končna faza pri predelavi zimskih tkanin pa je dekatiranje, to je obdelava s paro in krtačnimi valji, s katero delno fiksiramo širino tkanine, jo očistimo vlakenc, prahu in drugih nečistoč. Tudi las se dvigne in tkanina dobi s tem lepši izgled.

Ing. Mirko Pogačnik

KDO JE KRIV?

ZAKAJ JE TOLIKO ODPADNEGA MATERIALA RAZMETANEGA NA TEM PROSTORU, ČE JE V OBRATU II ZANJ PREDVIDEN PROSTOR ZA BARAKAMI? KDO JE KRIV, KDO ODGOVOREN?

Naj bo to red in čistoča?

Sodeluj v Tekstilcu!

Nekaj značilnosti o delavskem domu „Tekstilindus“ v Stražišču

Otvoritev delavskega doma »TEKSTILINDUS« bo 8. maja. Končno se bo izpolnila dolgoletna želja tistim, ki bodo zamenjali mračne in majhne sobe s svetlimi in res udobnimi v domu, obenem pa bo ta dom olajšal delo naši stanovanjski komisiji, saj bo znižala število prošenj za stanovanje, in to kar za 176.

Predno opišem značilnosti tega doma, bi omenil še tole: Večkrat sem že slišal kritike o njem, predvsem zaradi opremljenih sob in zaradi predvidenega hišnega reda, ki se zdi nekaterim preveč strog. Mislim, da te kritike niso utemeljene, niso na mestu. Dejstvo je, da bo v tem domu stanovala večina takih članov kolektiva, ki nimajo lastne opreme. Ker gre za enoten izgled, ni bilo možno ustreči tudi manjšini, ki že ima lastno opremo. Sicer pa je oprema lepa in praktična, pa sem zato prepričan, da se boste zadnji potolažili in hitro vživeli. Sčasoma boste tudi priznali, da je tako bolje za vse. Glede hišnega reda bi dejal, da mora biti nekoliko ostrejši, predvsem zato, ker bi drugače prišlo do raznih neprilik in problemov, kar bi brez dvoma onemogočilo složno in prijetno življenje stanovalcev. Če boste, bodoči stanovalci, disciplinirani in uvidevni, potem sem prepričan, da se boste na razne predpise in dolžnosti hitro navadili, pa vam bo tudi ta navidezna strogost postala domača in prijetna.

PA ŠE O DOMU!

Dom obsega naslednje:

1. STANOVANJSKI DEL, in sicer bodo v levem krilu stanovale ženske, v desnem pa moški. Vmes je stena brez prehoda, vsako krilo pa ima svoj vhod.

Skupno je v njem: 59 sob z enim ležiščem, 45 sob z dvemi ležišči in 27 garsonjer. (Tu bi povedal, da bodo dobile garsonjere predvsem samohranilke in tiste starejše žene, ki so večino svoje delovne dobe preživele v našem podjetju). Vsaka soba ima centralno gretje in umivalnik s toplo in hladno vodo, dočim ima garsonjera še predprostor, sanitarije s kopalnico in spalnico. Oprema pa obsega: kavč, mizico in stolčke ter vgrajene omare (velja seveda za sobo z enim ležiščem!).

V vsakem nadstropju je čajna kuhinja (ena na ženski strani in ena na moški!), kjer je pomivalnik in delovna miza. Vsaka stran ima tudi sanitarije, ki odgovarjajo potrebam žena oziroma moških. Vse je lično in dovolj prostorno. Človek ima občutek, da je v modernem hotelu.

2. OBRAT DRUŽBENE PREHRANE

Le-ta je v pritličju, v sredini zgradbe, obsega pa naslednje prostore: menzo s kapaciteto 80 sedišč; kuhinjo, ki je moderno opremljena in bo imela kapaciteto 350 obrokov dnevno. Posebnost bo tudi to, da boste koristniki imeli na izbiro več vrst obedov in večerij, hkrati pa bo na razpolago tudi hrana za otroke.

Ta obrat bo poslovalnica delavske restavracije Tekstilindus, pa bodo zato v njem imeli člani kolektiva iste ugodnosti, kot jih imamo v naših menzah. Za tuje koristnike bodo cene seveda ekonomske. Posebna ugodnost za člane in nečlane bo tudi to, da bodo hrano lahko jemali tudi na dom.

Pod upravo tega obrata bo spadal tudi klubski prostor, v katerem boste lahko počili, poslušali radio in prebirali časopise in revije.

3. VZGOJNO VARSTVENO USTANOVO ZA PREDŠOLSKE OTROKE

Ta ustanova bo nosila ime po naši nekdanji borki za delavske pravice in narodnem heroju iz NOV — REZKI DRAGARJEVI.

Svoje prostore ima v pritličju desnega krila, torej na moški strani. Spadala bo pod tovrstno upravo občine Kranj.

Po normativih je njena kapaciteta 6 dojenčkov in 34 otrok do sedmega leta. Prednost bodo imeli otroci tistih, ki bodo stanovali v domu. Glede ostalih — kolikor bodo proste kapacitete — pa velja 1:1, se pravi, da bo na enega otroka člana kolektiva, ki stanuje v Stražišču, prišel v ta vrtec tudi po en otrok občana, ki ni član našega podjetja.

Ta vrtec bo odprt od 5.30 do 21. ure. Preskrba bo 5000 din na mesec. V tej ceni je zajeto varstvo, vzgoja in dva obroka, in to: malica-kosilo ali pa malica-večerja.

Ni dvoma, da bo ta vrtec v veliko pomoč in razbremenitev predvsem materam samohranilkam, ki so doslej puščale svoje malčke večkrat brez varstva, kar je res negativno vplivalo na njihovo delo v podjetju. Škoda je le, da ni so zmogljivosti te ustanove večje, kar bi potem vsaj delno ublažilo problem varstva v Stražišču, kjer doslej takšne ustanove še niso imeli.

4. LEKARNIŠKO POSTAJO

Tudi ta, sicer majhna vendar lepo urejena lekarna je velika pridobitev za Stražišče, saj so morali Stražiščani hoditi prej po zdravila v Kranj, kar je bilo zamudno in dostikrat neprijetno.

IN ŠE NEKAJ PODROBNOSTI

— Pravilnik določa, da bo imel ta dom svoje organe upravljanja, in to: upravni odbor, svet stanovalcev in upravnika.

— Upravni odbor podjetja je sprejel HIŠNI RED za urejanje življenja v domu. Ta hišni red ima 36 členov. Preveč bi bilo, objaviti vse člene, saj bo ta red izobešen na vidnih prostorih v domu, vendar bi le omenil nekatere posebnosti, za katere je prav, da vedo tudi tisti člani kolektiva, ki bodo hodili v dom na obiske. **Lete so:** V domu imajo načeloma pravico bivati le neporočene osebe in njihovi otroci. Le v izrednih primerih lahko v njem stanujejo tudi poročene osebe, vendar ne smejo v dom pripeljati svojega zakonca.

Delavec ima pravico v njem bivati, dokler je v delovnem razmerju s podjetjem Tekstilindus in konfekcijo Triglav. S prenehanjem delovnega razmerja, preneha tudi pravica do bivanja v domu. Izjema je upokojitev ali invalidska prestavitev v drugo delovno organizacijo.

V domu mora biti popoln mir med 22. in 5. uro!

Obiski so dovoljeni vsak dan od 8. do 21. ure, vendar samo v klubskem prostoru. Izjema so ožji sorodniki istega spola in starši, vendar je za tak obisk v sobi potrebna odobritev upravnika.

— Stanarina v domu bo (verjetno!) naslednja: za sobo z enim ležiščem 5200 din, za sobo z dvemi ležišči — 8700 din in za garsonjero 7.000 din. V tej ceni je zajeto: najemnina za stanovanje in opremo (zadnja je minimalna!), ogrevanje prostora, elektrika in voda ter stroški za snažilko in za odvažanje smeti. Pri tem moram povedati, da bodo snažilke čistile le hodnike, sanitarije in kletne prostore, dočim bo moral sobo čistiti koristnik sam.

Upam, da sem v tem sestavku zajel vse tisto o Delavskem domu, kar je zanimivo in nekje tudi potrebno. Kako se bo odvijalo življenje v njem zavisi seveda od koristnikov in od organov upravljanja, vendar bi dejal še tole: MORDA IMATE NEKATERI SLABO MNENJE O BIVANJU V TAKEM DOMU, KER JEMLJETE KOT MERILO V OBZIR SAMO KRANJSKE SAMSKE DOMOVE, KI RESNIČNO NISO VREDNI POHVALE. ČE BI POZNALI ŽIVLJENJE V TAKIH DOMOVIH NA PRIMER V RUDARSKEM MESTU — VELENJE — BI MISLILI PRAV NASPROTNO. RES PA JE, DA BOSTE ŽIVELI TAKO, KOT SI BOSTE SAMI DOLOČILI IN UREDILI! P. G.

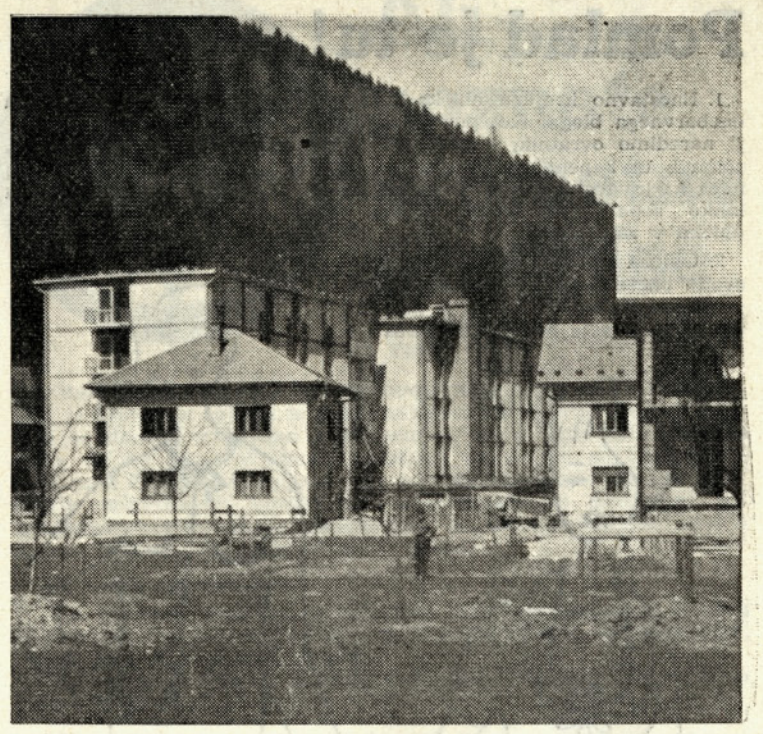

Delavski dom v Stražišču. V ospredju hišice privatnikov

V tkalnici obrata II

Ljudska tehnika kot družbeni faktor

Kmalu bo minilo leto dni od ustanovnega občnega zbora Zveze društev ljudske tehnike Slovenije. Ob tej priložnosti smatram za umestno, da povem nekaj besed o dejavnosti Ljudske tehnike, ki naj bi izpolnjevala tisto pomembno vlogo med družbeno političnimi organizacijami, ki jo danes na vseh mestih poudarjamo in skušamo uveljaviti: **»Sodobni razvoj proizvodnje in gospodarjenja zahteva splošni dvig kvalitete v tehnični izobrazbi in sposobnosti slehernega proizvajalca.«**

Ta koristna ideja je marsikje naletela na razumevanje in našla plodna tla, pri nas pa žal lahko ugotavljamo le to, da je za udejstvovanje pri organizaciji »LT« premalo zanimanja, veselja in volje. Prevladuje namreč splošno mnenje, da je teh in podobnih organizacij danes že preveč, da za to ni niti časa niti sredstev in da je za vsakogar stvar zanimiva le, če ima od nje določene koristi. Ko pa tega ni več, odmre sodelovanje v organizaciji; ostane le še smisel za tisti prosti čas, v katerem so človekova prizadevanja usmerjena v iskanje in pehanje za izboljšanjem svojega »standarda«. To je sicer dejstvo, ki mu prav lahko oporekamo in sicer: brez določenih žrtev, pri katerih čas in sredstva niso bila edini pogoj, človek ne bi dosegel današnje stopnje razvoja znanosti in tehnike, in ne bi imel tistih dobrin, po katerih danes sega, ne da bi se zavedal, da je nekdo pred njim moral vložiti ves svoj trud in znanje, da je iz majhnih in neštetih poskusov ustvaril to, kar sedaj na področju tehnike že imamo in uporabljamo. Zavedajmo se, da je ta rajvoj vsak dan hitrejši, da je zato tudi naša dolžnost, da vanj vlagamo sredstva in napore. Delno to uresničujemo, vendar je vse premalo poudarjena ideja o množičnem tehničnem izobraževanju. Potrebno je vplivati na miselnost proizvajalcev, od katerih se zahtevajo nove sposobnosti kot so: preciznejše delo, poznavanje vse bolj kvalitetnih materialov, globlje poznavanje proizvodnih procesov in morda celo njihovo računsko določanje, v zvezi z avtomatizacijo in mehanizacijo pa še sposobnost abstraktnega mišljenja in sklepanja.

V tem smislu razvija svojo dejavnost Zveza društev LT na podlagi programske deklaracije Ljudske tehnike Jugoslavije in svojega statuta. Naloge v tem smislu uresničuje Zveza preko svojih osnovnih organizacij — društev v podjetjih, elektrostrojnih klubov in ostalih tehničnih organizacij. Kot primer naj navedem nekatere najpomembnejše:

— dviganje splošne tehnične kulture z raznimi oblikami delovanja,

— spremljanje napredka tehnike v svetu in doma,

— z zavestnim in načrtnim delom prispevati svoj delež k modernejši tehnologiji in boljši organizaciji dela,

— z vsemi ostalimi činitelji skrbeti za nenehno strokovno izobraževanje proizvajalcev,

— sistematično vzpodbujati ljudi, da razmišljajo o izboljšavah tehnološkega procesa,

— razvijati vse tiste veščine in tehnične amaterske panoge, za katere se članstvo zanima, poleg tega pa predstavlja aktivno rekreacijo delovnega človeka,

— koristiti vse množične oblike izobraževanja kot so predavanja, film, seminarji, tečaji, ekskurzije, radio, televizija itd.

Društvo LT mora torej težiti za tem, da z vsemi razpoložljivimi močmi podpre predvsem prizadevanje za strokovno in dopolnilno izobraževanje. Če samo ne more izvrševati vseh teh nalog, naj kot družbeni faktor vsaj vpliva, da se bo to strokovno izobraževanje nenehno in sistematično odvijalo preko izobraževalnih centrov in za to poklicanih institucij. Pri nas je glede tega potrebno najti le skupna stališča oziroma skupne metode in oblike dela, da bi se lahko z dogovorom razdelile naloge med izobraževalnim centrom in društvom LT ob sodelovanju Društva inženirjev in tehnikov, Društva mojstrov in vseh ostalih organizacij v podjetju. Tako bi z enotno akcijo dosegli, da bi bilo izobraževanje kar najbolj učinkovito. Razume se, da je glavni namen takih dogovorov čim širše sodelovanje vseh članov kolektiva.

Ena izmed takih oblik dela bi bila n. pr. organiziranje predavanj, filmskih predstav, seminarjev in nabava razne strokovne literature, s čimer bi stalno spremljali razvoj stroke lastnega podjetja v državi in v inozemstvu. S takim načinom dela bo kolektiv psihološko in tehnično bolje pripravljen na reševanje problemov perspektivnega razvoja lastnega podjetja.

V zvezi z navedenim in z namenom, da bi ugotovili med člani kolektiva interes do različnih oblik sodelovanja v društvu LT, je upravni odbor društva sestavil anketo, na katero naj člani kolektiva odgvore.

ANKETA

1. **Kakšna predavanja želite poslušati?**
(npr.: novosti iz tekstilne stroke, iz ostalih panog industrije, o avtomobilizmu in prometnih predpisih, o pravilni uporabi domačih gospodinjskih aparatov, o televizorjih, o enostavnih popravilih električnih naprav in navodila v zvezi s tem, kako sami popravimo manjše napake pri motornem kolesu ali avtomobilu, o pravilni negi vozil in podobno).

2. **Želite obiskovati seminar ali tečaj?**
(npr.: za strokovno izpopolnjevanje (navedite kakšno), seminar o osnovah fotografiranja, avtomoto tečaj, tečaj za voznike avto-kar, tečaj s poljubno temo iz tekstilne stroke in podobno).

3. **Ali se želite udeležiti strokovne ekskurzije?**
(navedite kraj in podjetje).

4. **Kakšne filme si želite ogledati?**
(Mišljeni so 16 mm filmi: iz tekstilne stroke, iz drugih industrijskih vej, iz prometne tematike, tehnični, dokumentarni, vzgojni, zabavni itd.)

5. **Navedite še druge želje ali oblike sodelovanja, za kar imate veselje:**
(npr.: izlet v neznano, spretnostne vožnje, ki bi jih nagradili, razna tekmovanja v amaterskih veščinah in podobno):

Ustrezno v anketi podčrtajte ali pripišite! Anketo vrzite v nabiralnik!

Upravni odbor DLT

ŽENA in svet

Pomlad je tu!

1. Enostavno krojena obleka iz enobarvnega blaga. Kot poudarek ji naredimo ovratnik, obrobo pri rokavih in 3 pentlje iz večbarvnega karirastega blaga. Tako tudi lahko zopet spremenimo staro obleko v zanimivo.

2. Obleka iz enobarvnega blaga svetle barve n. pr. roza, rumena, svetlo modra itd. Ovratnik je moderne podkvaste oblike; za okras naredimo še cvet iz istobarvnega blaga.

3. Dvodelna obleka iz enobarvnega blaga; lahko vzamemo tudi sintetiko, kakršno izdelujemo v našem podjetju. Za obrobo vzamemo blago z drobno pikčastim vzorcem.

4. Za tople dni je prikupna obleka tudi iz blaga svetle barve. Obleka ima odstopajoč ovratnik. Ovratnik je obrobljen z dvojnim šivom.

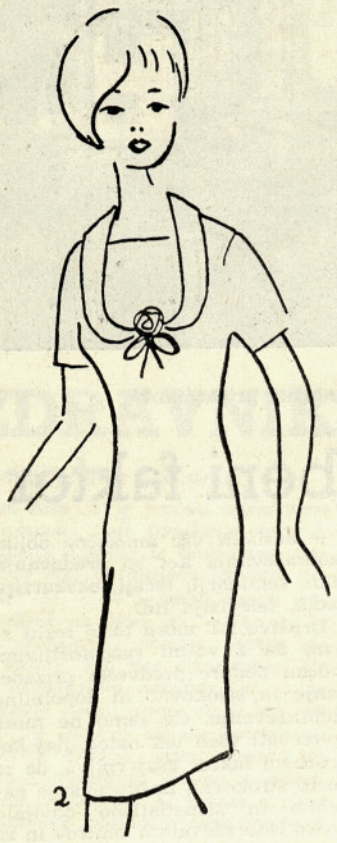

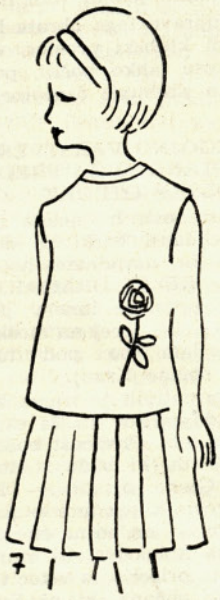

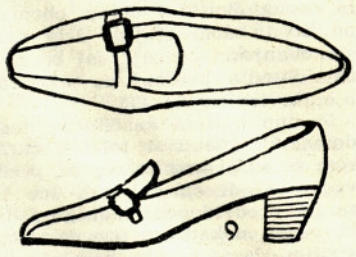

5. Enobarvna ali iz drobno vzorčistega blaga je krojena princes krilo pa je rahlo zvončasto. Ovratnik ima obliko »lastavičjih repov«.

6. Lepa bluzica iz belega popelina z vstavljeno čipko — spredaj. Zapira se na hrbtu.

7. Na bluzico iz belega popelina izvezemo vrtnico ali kak drug cvet. Vezenino naredimo v eni ali dveh barvah.

8. Ljubka bluzica je narejena iz belega popelina ali druge nežne barve.

9. Moda zopet priporoča udobne čevlje s srednjo in širšo peto. Spredaj so široki in rahlo zaokrožene oblike. Takšni čevlji so zelo primerni za službo, ker se bomo v njih prijetno počutile.

MaK

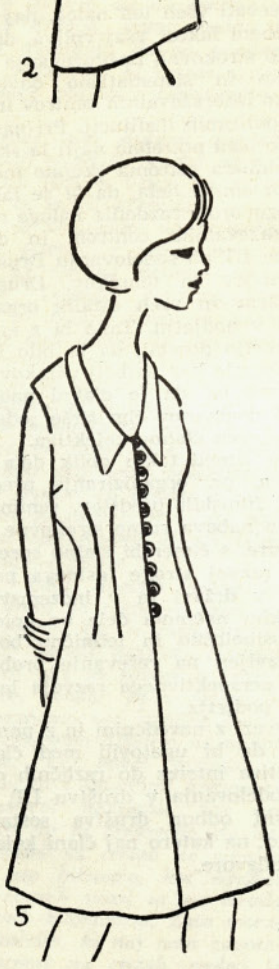

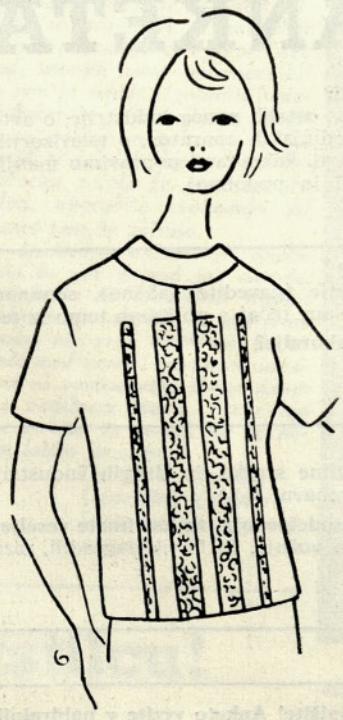

Še bomo šli po sonce na Kriško planino

Odšli smo torej, opremljeni s smučmi in polnimi nahrbtniki hrane ter dobre volje. Kar kmalu smo bili na zgornji postaji žičnice, v globokem snegu. Zagazili smo vanj kot v moko. Med naporno potjo mi je prihajal na misel naš ljubki dom, ki je bil zdaj tako daleč, medtem ko je poleti kar preblizu. Raje zamolčim, koliko časa smo za to pot potrebovali. To bo vse hitro pozabljeno, sem si mislila. Naš počitniški dom je vendar tako prijeten. V globokem snegu sem mislila tudi o tem, kako bom z užitkom sedla v prijeten jedilni kot in použila krožnik juhe ali skodelico čaja. V štedilniku bo prasketal ogenj, in tako mirno bo ves teden. Če bo še sončno, sem pomislila, bom celo ogorela. Jutri, ko ne bom več utrujena, se bom pomerila s smučmi. Potem bo vsa ta bela strmina proti kravavškemu hotelu moja. Če bom padla? Ah, kaj zato! Se mi bodo smejali? No, naj se le smejijo, saj to spada k dopustu. Tudi jaz se bom drugim, ko bodo prav tako padali. Pri smučarjih, med katere spadam tudi jaz, so padci zabava in smeh. Važno je, da veselje pri tem ni skaljeno. Saj ne tekmujemo!

Še malo in bomo na cilju, sem dalje razmišljala. Še malo in naš domek bo odprl oči, gledal bo v megleno dolino in se bohotil v obilici sonca in svežega zraka. Sneg okrog njega bomo odmetali, da mu bo lepše.

Tako se igram z mislijo. Pot pred nami se je pa skrčila in... že smo v koči zakurili, použili prvi čaj in se za silo spočili.

Nered v koči sem občutila že, ko sem vstopila. Zaudarjalo je in tudi reči v njej niso bile na pravem mestu. No, da sem pomislila, onim pred nami se je gotovo mudilo pa so pustili malo v neredu. Pozneje sem ugotovila, da posode sploh pomili niso. Po polici so jo naložili kar umazano. Jedilni pribor sem našla raztresen po vsej koči, celo v zaboju za drva. Pod mizo v kotih so ležali koščki čokolade, v omari in na stopnicah pa na pol izpraznjene konzerve. Na polici za posodo so stale po vrsti steklenice, ki so jasno pričale, da so bili tu ljubitelji alkohola. Tudi različne hrane je bilo dovolj. Po raznih vrečicah je bila moka, sol, sladkor, čaj itd. Toda vse je bilo neuporabno. Tudi v drvarnici me je čakalo presenečenje. Zabojček za drva je bil poln praznih konzerv in plesnivega kruha. Mislim, da bi bila kmalu polna drvarnica razne hrane in ostankov, če bi vsi delali tako. Še dobro, da gostje vsaj v bodoče ne bodo več brali v koči obešene parole, ki pravi: KONZERVE NIČ KAJ NE SODIJO V NARAVO! Saj to ne more biti dober način vzgajanja gostov. Prav tako ne bodo puščali čiste koče za sabo, če bodo v njej našli vse mogoče pripomočke za nabiranje prahu, kot je bila spminska steklenica iz Pirana in njeni kozarčki, če jih sploh smem tako imenovati spričo funkcije, ki so jo opravljali. Bili so namreč svečniki! Mislim, da bi jih bolje vzgajala čista koča, brez nepotrebnih predmetov in navlake.

Ko sem si vse lepo uredila, me je sonce zvabilo pred kočo. Spomnila sem se lepih ležalnih stolov in segla po enemu, vendar sem ugotovila, da so vsi neuporabni. Zato sem si pomagala kar z navadnim stolom, in bilo je vseeno lepo, saj se v teh pustih zimskih dneh zelo prileže tako zvrhana mera sonca in svežega ter ostrega zraka. Prišle so na vrsto tudi smuči in vse tisto o čemer sem po poti k koči razmišljala.

Krvavec mi je vnovič potrdil, da vsebuje neizčrpen vir zadovoljstva, ki je na razpolago vsem. Še bomo šli na Kriško planino po sonce, po mir, po zabavo in smeh, kakršnega v dolini ni. Upam, da mi ne bo nikoli treba napisati v knjigo pripomb, da mi je bilo dolgčas, kot sta to napisali dve osemnajstletni nesrečnici, ki sta se dva tedna pred nami mudili v koči. Kar smilita se mi. Pa ne tako kot NAŠA koča in njen inventar.

V. Z.

Kako odstranimo madeže

ANILINSKE BARVE: vroč glicerin, zmes enakih delov amoniaka in milnega cveta. Previdno beliti z Eau de Javelle ali vodikovim prekisom. Z razredčenim amoniakom zatem izplaknite in dobro izperite.

PIVO: izpirajte z mlačno vodo.

KRI: omehčajte v raztopini boraksa, razredčenega amoniaka ali milnega cveta.

BELJAK ALI RUMENJAK: čistimo z mlačnim milnim cvetom, vendar je madež potrebno prej omehčati z glicerinom in natreti z vlažno soljo ali ocetno kislino.

SADNI SOKI: potresite s soljo in izperite z vročo vodo. Lahko uporabite tudi sok limone.

SMOLE: blago zmočite in čistite s terpentinovim oljem ali tetraklorogljikom; s pivnikom vroče prelikajte in izperite s toplim milnim cvetom.

SADJE: omehčajte s toplim mlekom. Če to ne pomaga, potem madež pomočite v naslednjo sestavino: bencina, vodikovega prekisa in amoniaka in takoj temeljito izperite.

RJA NA BELEM BLAGU: blago navlažite za 3 ure z zmesjo iz: enega dela deteljne soli, 44 delov čiste vode, 15 delov glicerina. Lahko madež tudi navlažite s sokom limone in ga nato držite nad vodno paro. V prvem in drugem primeru morati blago dobro izprati.

ČRNILO: izperite z vročo slano vodo ali z vročim glicerinom. Izperite nato z alkoholom, ki mu primešate 10% ocetne kisline, nakar belite z Eau de Javelle.

ČIŠČENJE MALIH KOVINSKIH DELOV

Takšne predmete položimo v toplo vodno kopel, ki ji dodamo znatno količino sode. V tej raztopini naj ostanejo predmeti približno 24 ur, nakar jih operemo, izplaknemo in hitro posušimo. Da bi zaščitili čiste dele pred rjo, jih odrgnemo ali položimo v lesno moko.

HRANJENJE GUMIJASTIH PREDMETOV

Te predmete je treba hraniti v hladnem in temnem prostoru.

ČIŠČENJE SREBRNIH PREDMETOV

Vzamemo 20 delov vode in 3 dele nekadeče žveplene kisline, to zavremo in v to zmes položimo predmete, ki jih želimo očistiti.

Obvestilo bralcem!

ŽE PRED MESECI SMO OBLJUBILI ROMAN V NADALJEVANJU, VENDAR OBLJUBE NE MOREMO IZPOLNITI, KER NE USPEMO DOBITI PRIMERNEGA. DOKLER ROMANA NE DOBIMO, BOMO OBJAVLJALI POUČNE IN ZANIMIVE FELJTONE

Kako je nastalo življenje na zemlji?

Po stoletjih vročih prepirov o nastanku življenja na Zemlji se je v novejšem času iz potrpežljivih in ostroumnih raziskovalnih del izluščilo spoznanje, ki vzbuja začudenje — nauk, ki še vse drugače vznemirja svet kot Darwinova teorija o nastanku človeka iz skupnega, opici podobnega prednika. — Izvor človeštva so namreč zasledovali prav do prvih začetkov življenja, prav do neke zagonetne, svojevrstne prasluzi v pramorju.

V nepojmljivih davninah, nekako pred tremi milijardami let se je naša Zemlja izvila iz začetnega kaotičnega stanja. Toliko se je že ohladila, da ji je odslej določalo temperaturo na površju Sonce. Njena še surova skorja je bila jekleno siva pusta planjava iz lave in granita, bila je še torišče, kjer so se bojevali med seboj elementi, preprezali so jo bliski lave, ki je bruhala iz odprtih žrel ognjenikov, iz razpok v zemlji je sikala para, vsepovsod so brizgali gejzirji vrelo vodo visoko pod nebo, dokler se končno atmosfera ni nasitila in niso črni oblaki zakrili sonca. Potem je prišlo veliko deževje. Cela stoletja je lilo izpod neba, niže ležeče pokrajine so se napolnile s sladko vodo in ko so se končno oblaki razpršili in je posijalo sonce, so se njegovi žarki prvič poigravali z valovi modrih morij. Zemlja pa je še vedno bila krogla iz kamna in vode, brez življenja. Za nastanek življenja potrebni elementi so sicer že bili na njej, tako vodik, ogljik, dušik in kisik, toda bili so še vezani v raznih spojinah.

Tako na pr. v atmosferi še ni bilo prostega kisika, zrak je bil tedaj mešanica vodnih par, amoniaka in metana. Zaloga kisika je bila delno vezana na vodik (v vodi je H_2O), delno pa na železove rudnine in na granit (ki se skoro do polovice sestoji iz kisika), pa tudi na druge rudnine. Podobno je bilo z zalogo dušika. Ogljik je ležal v železnem objemu težkih metalov, globoko pod debelimi plastmi granita in lave.

Za nekaj tako fantastičnega kot je življenje v takih razmerah ni bilo mnogo možnosti in verjetnosti. Potem pa je ta mrtva Zemlja zašla pod vpliv ogromnih sil. Vulkani so kopičili svoje stožce na zemeljskem površju, ultravioletni žarki so bombardirali zemljo in morje, strašni viharji so razgibavali morja, ki so butala ob obrežja in izpirala kamenine. Za nastanek življenja potrebni elementi so se sproščali iz raztopljene lave, prihajali v dotiko s plini, s paro in vulkanskimi rekami. Prehajali so v morja in se mešali med seboj. Dež je pral iz zraka kemične snovi, reke so si izgreble doline in jarke ter raztapljale mineralne soli iz kamenin in jih nosile v oceane.

Tako je postalo pramorje zibelka življenja. V njem so kmalu nastali idealni pogoji za kemične procese. Medtem ko je čez dan žgoče Sonce žgalo kopno, je ostalo morje zaradi dotekanja dolnje mrzle vode zmerno toplo. V teh mlačnih tokovih je prišlo do kemičnih reakcij med kemičnimi snovmi, ki so prihajali iz atmosfere in mineralnimi snovmi, ki so jih vode topile iz kamenin in prinašale v ocean.

Če bi mogli opazovati tedanje nastajanje življenja, bi gledali morje kakor je današnje, nemirno, razgibano, modro pod modrim, sivo pod sivim nebom, belo se peneče v nevihti, le s to razliko, da ni butalo ob skale, prerasle z algami in da oko na obrežju, kadar so se umaknili valovi, ni opazilo rakcev in mrtvih rib.

Pač pa bi bili tedaj že lahko nekaj opazili — tvorbo prvih ogljikovodikov. Prvi korak na poti h kemičnemu razvoju življenja. Vodikovi in ogljikovi molekuli imajo čudovite sposobnosti! Tako odražajo v načinu, kako so sposobni rasti, že enega značilnih znakov žive materije. Ogljikovodikov molekul ni dokončen delec materije, temveč lahko svojo gradnjo ponovi in pofini, ter postaja tako vedno večji.

Dolgo časa so mislili, da ogljikovodike kot tudi druge organične snovi lahko ustvarjajo samo žive celice. Pri taki razlagi pa je ostajala vedno nerešena uganka, kako to, da so na svetu organične snovi brez življenja in kako je moglo nastati življenje brez organičnih snovi? Novejši poskusi v laboratorijih so dokazali, kako so prvi komplekni ogljikovodiki mogli nastati tako, da so metanove molekule v zračnem morju bombardirali kozmični žarki in električne struje (bliski).

Sprostitvi elementov in tvorbi določenih, za nastanek življenja potrebnih kemičnih spojin pa se je moralo pridružiti še nekaj: stalnost oblike. Vsako življenje potrebuje svoje telo!

Nastanek oblike bi našli, ne da bi nam bilo treba dolgo iskati, pri ogljikovodikih v neživem pramorju. Če plava kepica organske snovi v vodi, imajo njeni molekuli lastnost, da se oprijemajo drug drugega. Tvorijo sluz ali takoimenovani »gel«. Kemiki imenujejo to koloid. To je agregatno stanje, ki leži med tekočim in trdnim. (Znani koloidi so želatina, beljakovina, kapljica olja, pena na mesni juhi itd.) Koloid v vodni tekočini ni topljiv, temveč se le razpusti v drobcene kroglice, ki se razlete po tekočini. Ravno tako so v pramorju raztepli valovi ogljikovodike v lepljive kroglice.

Z izredno občutljivimi instrumenti so odkrili neko čudno lastnost teh gelovih kapljic. Njena površina poseduje namreč rahlo privlačno silo in pod njenim vplivom se vsedajo nanje molekuli vode, v kateri plavajo, in to na gosto v paralelnih vrstah. Skozi tako nastalo vodeno kožico pa lahko pronicajo raztopljene snovi noter in ven. Na ta način se taka kapljica gela lahko okrepi s snovmi iz svoje okolice in tako lahko eksistira.

Neštete kapljice gela v pramorju pa so bile le navidezno podobne protoplazmi žive celice. Bile so, ko so tako plavale v razburkani vodi, še ravno tako brez življenja kot valovi, ki so butali ob skale, vendar pa je vsaka kapljica izolirala delček morja okrog sebe, kjer so se dogajale kemične reakcije že nekoliko bolj organizirano in uravnano.

Transparentne, ukrivljene kožice teh gelovih kapljic so delovale pod vplivom sončnih žarkov polnih ultravioletne svetlobe, kot majcene leče. Občutljiva protoplazma današnje žive celice je pod varstvom mogočne cone ozona v našem ozračju, tako da ji ultravioletna svetloba ne more škoditi, tedaj pa ozona še ni bilo. Tako so lahko ultravioletni žarki neovirano napadli v pramorju plavajoče kemične snovi in vzbudili z energijami, ki so jih pošiljali skozi gelove kapljice, ustvarjalne sile.

Nihče ne more povedati, kako dolgo je trajalo, da je nastal prvi dih življenja. Za tisto pradavno dobo naše Zemlje sploh nimamo opredelitve. V meglo zavite epohe dolgo je trajalo, v teh epohah so se pod vplivom ultravioletnih žarkov cmarile in cmarile gelove kapljice v mlačnem pramorju in v tej organični prasluzi so morale nastati vse mogoče kemične spojine v molekulih in spet razpasti. Tudi je gotovo, da so v tem praprocesu slabotnejše gelove kapljice poginjale in ostajale le krepkejše. Nihče ni videl in nihče ne ve, kako so se borili elementi ter se pomikali vedno više po lestvi navzgor k življenju.

Končno smo dospeli do pozne faze stvaritve. Morja so ostarela. Na površini plava pena, ki naj prinese življenje, in oslaja vodo z mineralnimi solmi. V zadnjih do tedaj preteklih milijonih letih je postajal razvoj pod vplivom katalizatorjev (snovi, ki pospešujejo kemične procese) vedno hitrejši. Prvi katalizatorji so bili verjetno v morje odplavljeni delci ila, snovi, ki privlačuje velike množine molekulov drugih snovi in jih temeljito premeša med seboj, tako da pospesuje s tem stvarjenje kemičnih reakcij.

Tako so se počasi stvarjali makromolekuli, pravi grozdi molekulov, razvejani nasledniki enostavnih gelovih kapljic, dokler ni končno — po brezmejno dolgem razdobju, po brezmejno številnih kemičnih spojinah nastal — skrivnostni molekul beljakovine. O tem procesu govorimo, kot da se je dogodil nenadoma, tako da so trešči skupaj določeni atomi in se razporedili v določenem redu. Vemo pa samo to, da se v nekem določenem zemeljskem razdobju pojavi beljakovina. Od kod in kako je prišla na Zemljo, tega ne vemo.

Verjetnost, da so se ogljikovi, kisikovi, dušikovi, vodikovi in fosforjevi atomi spojili v določeni kombinaciji s kovinskimi elementi v pravem razmerju, pod pravimi pogoji v molekul beljakovine je prav toliko velika kot če vržemo igralne karte, dobro premešane v zrak in pričakujemo, da bodo padle na mizo lepo urejene. Če bi jih metali tako od začetka človeške zgodovine do danes nepretrgoma vsako sekundo enkrat, bi ne dosegli ničesar. Ko pa gledamo, kako se od neznanih davnin razvijajo mnogo bolj komplicirani molekuli in z elektronsko naglico trkajo drug ob drugega, potem se nam zdi, da bi postalo tudi nemogoče mogoče in da bi v tem dolgem razdobju utegnil kdaj nastati tudi molekul beljakovine.

Novo nastala snov ni bila niti trdna niti tekoča in ne plinasta. Kaj podobnega najbrž v našem sončnem sistemu še ni bilo. V primeri z drugimi molekuli je molekul beljakovine velikan. Sestavljen iz sto in sto atomov, je imel svojevrstno gradnjo, ki mu je dajala čudovite lastnosti.

Njegova mogočna gradnja je bila torišče električnih nabojev različne moči. Njegove kisline in baze so stvarjale kemične reakcije. Razne spojine so nastajale in se spet razkrajale. S pomočjo svojih ogromnih kemičnih energij je beljakovina lahko rastla v vse smeri. Raztezala se je, se krčila, postajala daljša ali krajša in se krivila.

Molekuli beljakovine so skupno z molekuli nukleinskih kislin, ki so tudi nastale v morju stvorili čarobno palico življenja. V teku ogromnih razdobij so razvili protoplazmo, enzime, gene, inzulin, hemoglobin; ustvarili so mišice, organe in vskladili njihovo delo. Vodili so bitje srca, dihanje pljuč, reagiranje živcev in nazadnje tok misli.

Preden pa se je vse to zgodilo, so morali iz mrtve snovi, ki je plavala v morju, ustvariti živo celico — kajti kljub vsemu, kar so že imeli, so bili še vedno brez življenja.

Najprej so morali s pomočjo superkatalizatorjev pospešiti delovanje praelementov življenja. Pravi življenjski katalizatorji so molekuli beljakovine posebne vrste, tako imenovani enzimi. Ko so nastali po eksperimentih narave, ki so trajali milijone in milijone let, so lahko ogromno pospešili kemične reakcije, ki bi sicer trajale milijone let. S svojim delovanjem, s katerim so izločali napačne poskuse in se približevali pravemu, so v najkrajšem možnem razdobju proizvedli tisti zeleni pigment, ki mu pravimo klorofil.

Opremljene s klorofilom so dobile gelove kapljice, plavajoče v morju, sposobnost fotosinteze, to je sposobnost v sebi sa-

(dalje na 8. strani)

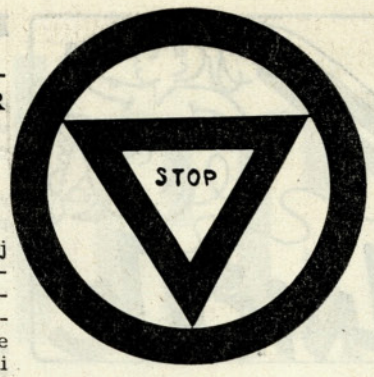

Ali poznate prometne predpise

NAGRADNI TEST

Objavljamo nagradni test iz poznavanja prometnih predpisov. Test je kratek in zajema le nekaj najosnovnejših problemov, s katerimi se dnevno srečujemo v cestnem prometu. Prav zato pričakujemo, da bo čim več članov kolektiva odgovorilo na postavljena vprašanja. Zavedati se moramo, da je v današnji dobi naglega naraščanja motorizacije poznavanje cestno-prometnih predpisov del splošnega znanja vsakega posameznika; ne samo imenitnega »rekordovca«, temveč tudi »uboge reve« — pešca!

Navodilo za reševanje

Pri vsakem vprašanju so objavljeni trije odgovori, toda le eden je pravilen. Pri tistem odgovoru, za katerega mislite, da je pravilen, vpišite znak X v ustrezen kvadrat.

Za nagrado pridejo v poštev samo testi s pravilnimi odgovori na vseh pet vprašanj.

Skušajte reševati test sami, kajti tudi v resničnih situacijah se boste morali največkrat sami pravilno odločiti!

Za pravilne rešitve je predvidenih več nagrad, ki so sicer bolj simbolične, vendar naj vzpodbudijo k čim številnejšim rešitvam.

Izpolnjen test izrežite in ga v zaprti kuverti oddajte v uredništvu do 8. V. Na ovojnico napišite: Nagradni test. Seveda ne pozabite na test napisati vašega imena in priimka ter ekonomske enote, kjer delate.

(NAGRADNI TEST)

IME IN PRIIMEK: .....

EE: .....

1. Ponoči si prispel do nezavarovanega železniškega prelaza, kjer vozijo električni vlaki. Na prometnem znaku pri prelazu utripa rumena luč v daljših presledkih. Ali pomeni utripajoča rumena luč:

a) **vlak se ne približuje prelazu in lahko brez nevarnosti prečkaš progo;**

b) **pozor, vlak bo vsak čas pripeljal in zato moraš počakati;**

c) **stopi na progo in poslušaj: če slišiš vlak, počakaj, sicer pojdi (zapelji) čez progo.**

2. Voznik motornega vozila se bliža označenemu prehodu za pešce. Kaj bo storil:

a) **z zvočnim signalom opozoril pešce, ki so na prehodu, naj se mu hitro umaknejo;**

b) **zmanjšal hitrost in se po potrebi ustavil, če so pešci na prehodu;**

c) **z nezmanjšano hitrostjo zapeljal tik do prehoda, nato pa s cvilečim zaviranjem pokazal učinkovitost zavor.**

3. Delavci se s kolesi vračajo iz tovarne domov. Kako bodo vozili:

a) **v grupi in se pogovarjali o sklepih pravkar končanega zasedanja CDS;**

b) **lepo v vrsti do prve gostilne, čez določen čas pa naprej, kakor bo kdo mogel;**

c) **v vrsti eden za drugim po skrajnem desnem delu cestišča.**

4. Mopedista, ki ima samo potrdilo o znanju prometnih predpisov prosi sosed, naj mu odpelje motorno kolo na tehnični pregled. Kaj bo storil mopedist:

a) **zahteval bo od soseda prometno dovoljenje za motorno kolo in se odpeljal na servis;**

b) **povedal bo sosedu, da mu te usluge ne sme narediti;**

c) **sedel bo na motorno kolo, naložil še prijatelja (-ico) in se odpeljal na servis.**

5. Na cesti ste naleteli na ponesrečenca, vendar niste vešči v nudenju prve pomoči. Kaj boste v takem primeru ukrenili:

a) **na najhitrejši in najprimernejši način poklicali reševalno postajo;**

b) **pustili ga boste ležati in se hitro odstranili, češ, kaj me to briga;**

c) **ponesrečenca boste pregledali in mu sami skušali kakorkoli pomagati.**

Za pravilne rešitve je predvidenih 12 nagrad po 500 din.

Ali morda veste, da imamo v podjetju strokovnjaka za kroparske izdelke? Ta možakar je tako visoko produktiven, da uspe v rednem delovnem času 100 % izvršiti svoje ozbveznosti do kolektiva, obenem pa izdela še razne zadevčice iz železa v kroparskem stilu.

Če ima kdo kakšno željo, naj se mu priporoči, ker njegovi izdelki niso posebno dragi, po kvaliteti pa so brez dvoma enakovredni onim iz Krope. Dragi verjetno niso zato, ker ima ta »ZNAJDI SE« na razpolago brezplačen material, energijo in tudi čas.

Prepričan sem bil, da bolniki niso niti sposobni niti vneti za pretep, vendar moram svoje mnenje popraviti. Dokaz sposobnosti in vnetosti sta namreč dali dve bolni ženski, ki sta se srečali v naši obratni ambulanti v obratu I. Začelo se je z neprimernimi besedami in blatenjem, nakar je sledilo lasanje in prerivanje. Razume se, da je bil vzrok zopet moški, kot običajno. Ker je ta obračun postajal vedno bolj ogorčen in oster, se je nek moški odločil posredovati, vendar je verjetno posredoval zadnjikrat v svojem življenju. Za dober namen je namreč dobil tako močno klofuto, da se je pri priči po dolgem usedel na tla, borba pa je tekla naprej. Pravijo, da je užaljena in prikrajšana ženska hujša kot ta-črn. Po tem primeru sodeč, je to več kot res.

Po zaključeni inventuri so v skladišču barv in kemikalij ugotovili, da imajo kar lepo število milijončkov primanjkljaja na eni strani in nekaj manj milijončkov viška na drugi strani. Presenečenje je bilo res na mestu. Posledica tega »vzornega« poslovanja je, da je UO naredil reorganizacijo organizacije poslovanja. Kako se bo obnesla, pa bom poročal kasneje ali pa po naslednji inventuri.

Od plemenitilnice I naprej velja prepoved za privatna vozila, kar dovolj jasno pove nabita tabla z opozorilom. Na žalost pa se še vedno dogaja, da jo ta ali oni potegne naprej do predilnice. Tako sem pred dnevi komaj ušel nezgodi oz. divjaku, ki je dokaj hitro švignil mimo opozorila. Kar nekam tesno mi je bilo pri srcu in verjetno tudi tistim članom kolektiva, ki jih je ta divjak prehiteval v drzni slalom vožnji. Človek bi ga zatožil, vendar tu ni kaj storiti, ker je takih še več. Omenjeni tovariš bi namreč zanesljivo dejal: »Če lahko to delajo drugi, bom pa še jaz!«

V prejšnji številki je urednik objavil sliko, ki prikazuje bombaž pred predilnico II. Ta bombaž so naši delavci pripeljali iz skladišča v obratu I in ga odložili pred predilnico II. Sami ste lahko ugotovili, da res ne znamo štediti, če gre za milijončke. Slika kaže le del bal, ki so stale in ležale v lužah, čeprav bi človek pričakoval vse kaj drugega. Povedati moram, da vodstvo predilnice II tu ni krivo, ker je že večkrat prosilo za ureditev ustreznega prostora pred zgradbo, vendar vse kaže, da bo tako ostalo še v prihodnje. Edino opravičilo za tak način bi bilo, če takšno predhodno močenje bombažu koristi, kar pa resno dvomim, čeprav nisem strokovnjak. Prejšnje čase sem pogosto kritiziral red in čistočo v obratu I in hvalil oboje v obratu II. Zadnje čase pa opažam nered povsod V dokaz objavljam tudi sliko, ki jo je naredil naš urednik. Sami lahko vidite razmetane zaboje in drugo navlako poleg termocentrale. Delavci, ki so me srečali, so povedali, da leže tam že dalj časa. Upajmo, da niso obsojene na dosmrtno ležanje. (Slika je na 4. strani.)

Potrebno je, da nekoliko obdelam tudi prostor pred vratarnico v obratu I in cesto tja do tkalnice. Ta prostor in cesto namreč pokriva več centimetrov debel sloj prahu, katerega dvigajo mimovozeči avtomobili tudi več metrov visoko. Ker se to dogaja predvsem takrat, ko gredo delavci na delo oziroma ko zapuščajo podjetje, so prisiljeni vdihavati vso nesnago in množico raznih bacilov in virusov. Še posebej v nevarnosti pa so naši vratarji in vratarice, ker jim že rahel vetrič napolni vratarnico z okuženim zrakom, katerega morajo potem vdihavati kar 8 ur. Tistih nekaj posod olja, ki smo jih žrtvovali, ne more biti dovolj! Nujno je treba omenjeni prostor in ves neasfaltirani del ceste tja do tkalnice politi z brizgalno, ker bo le tako. možno brez nevarnosti hoditi na tem odseku.

Že večkrat sem tudi omenil divjanje, ki ga izvajajo nekateri motorizirani člani kolektiva. Vse kaže, da merodajni ljudje v podjetju niso sposobni to zadevo pravilno rešiti, čeprav takšno divjanje povzroča veliko nezadovoljstvo med pešci. Verjetno bomo čakali tako dolgo, da bo prišlo do prometne nesreče. Kdo bo tedaj nosil odgovornost za malomarnost in za poškodbe? Upam, da moje opozorilo tokrat ne bo zopet naletelo na gluha ušesa!

Pripomniti moram še to, da niso v tem pogledu nič boljši naši poklicni šoferji. Res je sicer, da se jim včasih mudi, vendar naj ne trdijo, da pridobe na času, če divjajo znotraj podjetja, saj gre tu največ za dve do tri minute razlike. Tudi zanje naj zato veljajo predpisi, ki jih bo ustrezen organ sprejel.

Zvedel sem tudi to, da bodo naši otroci tudi letos letovali na morju brez gugalnic, čeprav to niso drage igračke. Ne vem, če je utemeljeno mišljenje nekaterih, češ: »Kakšen smisel ima narediti gugalnice, katere bodo otroci takoj pokvarili!« Naj mar zaradi takšnega mišljenja otroke prikrajšamo za edino veselje in razvedrilo? Sicer pa dobro narejeno gugalnico ni možno pokvariti kar čez noč! Mar ni žalostno, da morajo naši otroci koristiti gugalnico sosednjega podjetja v Novigradu? Mar ni to že sramota za tako veliko podjetje? Zakaj vedno iščemo izgovore in zagovore tam, kjer gre le za dobro voljo in pripravljenost, za košček razumevanja? Kako naj imajo prizadeti delavci (starši otrok) potem razumevanje za razne težave in potrebe v podjetju ob spoznanju, da prav to podjetje nima razumevanja za takšno malenkost? Gugalnice bo torej že treba narediti, in to še za to sezono!

L. Č.

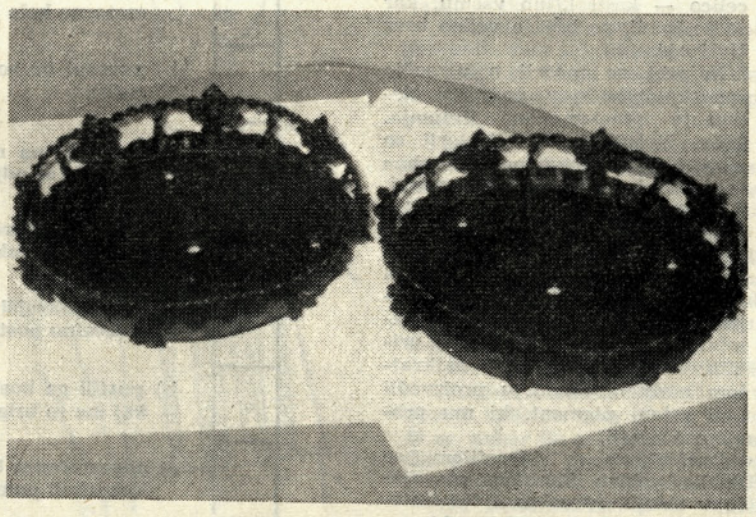

Pa recite, če izdelki niso res lepi?

Kako je nastalo . . .

(nadaljevanje s 7. strani)

mih iz zraka in vode pod vplivom sončne svetlobe ustvarjati prehrambene snovi.

Po tem ogromnem skoku je razvoj obstal na skrivnostnem pragu, od koder je bil potreben le še en velik korak in iz kepice sluzi, plavajoče v pramorju, je nastalo prvo življenje na Zemlji.

Ako so hotele veljati za žive, so morale kapljice sluzi predvsem osvojiti lastnost oddajanja svojih lastnosti na potomce. Če bi si ne prisvojile te lastnosti, bi se ves dolgotrajni proces razvoja moral začenjati vedno znova od vsega začetka.

Odločilni korak je bil storjen, ko se je beljakovina spojila z nukleinskimi kislinami in ostalimi snovmi prvič tajinstveno v protoplazmo. Dolgoverižni molekuli nukleinske kisline, bogati dušika in fosforja, imajo prečudne lastnosti. Tako so dali nukleoproteidom (to je spoj molekulov beljakovine in nukleinskih kislin) sposobnost duplikacije, tako da lahko razcepijo druge molekule in jih po lastnem vzorcu spet lahko sestavijo. Tako je moglo nastati čudo dedovanja. S tem je bil prekoračen prag — življenje se je pričelo, čeprav je bilo do tvorbe visoko razvitih celic, ki jih poznamo danes, še daleč.

Človek stoji danes na podobnem pragu. Posrečilo se mu je že ustvarjati v laboratorijih enostavne molekule beljakovine. Je pa mnogo tisoč kompliciranih beljakovin. Čeprav se je znanosti posrečilo deloma razkriti izvor življenja na Zemlji, smo se pri tem kljub vsemu naučili z vsem občudovanjem in spoštljivostjo zreti na zapleteni mehanizem. In vedno znova se nam vzbuja vprašanje: Kaj smo in kam gremo?

Priredil kdo—

Prvenstvo v šahu

V nedeljo, 4. aprila je bilo končano tekmovanje za deskami s črnimi in belimi polji za naslov najboljšega šahista v podjetju. Na turnirju je sodelovalo dvanajst privržencev kraljevske igre. Škoda je, da so zaradi bolezni ali zaradi drugih vzrokov manjkali nekateri dobri šahisti. Prav tako je škoda tudi, da se nočejo vključiti med aktivne igralce nekateri tovariši, ki sicer prav radi in dobro igrajo šah.

Turnir, ki se je začel 3. marca, je potekal v borbenem in vseskozi tudi v izredno tovariškem vzdušju. Kljub zelo ostrim partijam in pri vsaki partiji prisotni močni želji po zmagi na obeh straneh, ni imelo razsodišče, ki smo ga imenovali ob začetku turnirja, nobenega dela. Prav tako je vredno pohvale zadržanje tistih igralcev, ki niso imeli izgledov za boljše uvrstitve: vsi so igrali do konca turnirja, nihče ni odstopil, kar je najbrž prvi primer v zgodovini naših prvenstev.

Rezultati niso presenetljivi, ker se navsezadnje vsi tekmovalci v glavnem že dobro poznajo. Prvo mesto in s tem nagrado 6000 din je osvojil Adolf Podgornik, drugo mesto in 5000 din Janez Ravnik, tretje in četrto mesto in nagradi 4000 in 3000 si delita Lojze Berčič in Đuro Kesić, peto mesto in nagrado 2000 din pa si je priboril Janez Sajovic.

Zanimivo je morda to, da je bila vse do zadnjega največja »gneča« okrog petega mesta, saj so imeli do zadnjega igralnega dne na dan zaključka turnirja skoraj enake možnosti kar štirje igralci: Praprotnik, Miklavčič, Sajovic in Urbanc. Praprotnik zadnji dan iz neznanega vzroka ni prišel in je zadnji dve neodigrani partiji izgubil »par forfait«, Urbanc je imel slab dan in je samo remiziral z zadnjim na tabeli in celo izgubil z Oblakom, ki je nato zasedel X.—XI. mesto. Uspešen pa je bil z Oblakom Sajovic in svojim prejšnjim 4,5 točkam dodal še eno in tako prehitel Miklavčiča, ki je že prej zaključil vse partije z izkupičkom 5 točk. Uspeh tovariša Sajovica je treba še posebej omeniti, kajti to je bil sploh njegov prvi turnir in je «novinec« v naši sekciji.

Ostala mesta od petega naprej so bila oddana takole: 6. Miklavčič, 7.—8. Praprotnik in Urbanc, 9. Ajtovski, 10.—11. Djukič in Oblak ter 12. Kacin.

Po končanem rednem turnirju so udeleženci prvenstva odigrali v nedeljo še brzopotezni turnir, kjer so bili doseženi približno enaki rezultati, le da je Urbanc posegel pod sam vrh lestvice, ker je skupaj s Kesičem z enakim številom točk zasedel III.—IV. mesto, medtem ko je Berčič pristal precej niže kot na prvenstvu.

Vrstni red: 1. Podgornik, 2. Ravnik, 3.—4. Kesič in Urbanc, 5. Berčič, 6. Sajovic, 7. Miklavčič, 8. Oblak, 9.—10. Djukič in Kacin in 11. Ajtovski.

Po končanem brzoturnirju je predstavnik sindikata tov. Istenič podelil nagrade, zaključno besedo pa je podal vodja sekcije tovariš Miklavčič.

Pred šahisti, ki so pokazali lep začetek organiziranega dela, stoji zanimiva in pestra sezona. Moštveni brzoturnir kranjskih kolektivov 25. aprila, ki ga oni organizirajo, moštveni turnir v Velenju, brzoturnir v Preboldu, povratno srečanje s šahisti Mariborske tekstilne tovarne, povratno srečanje s šahisti BPT Tržič, Blejski festival, slovensko moštveno sindikalno prvenstvo in še kaj. Ko so se šahisti pogovarjali o teh nalogah, so si želeli več organiziranih priprav, pri čemer bi jim precej pomagale tudi šahovske ure, ki jih še nimajo. Upajo, da bodo z dobrim delom in z uspehi zbudili zanimanje in pripravljenost forumov, ki imajo možnost ugoditi njihovi želji.

T. M.

Šel je v pokoj

Je šel v pokoj, pravimo in s temi besedami se poslovimo od dolgoletnega, pridnega in prijetnega sodelavca, od prijatelja.

Ostani zdrav in uživaj zasluženo pokojnino, to so naše besede zahvale človeku, ki se je polovico življenja prizadeval, da bi bil kar najbolj koristen in vzoren. Je tako prav in dovolj?

Ko se za njim zaprejo vrata podjetja, je za nas vse opravljeno. Izvršil je svojo dolžnost, pravimo, dobil je pokojnino, kot nagrado — trdimo, sedaj pa naj živi zase, naj nas ne bremeni in vznemirja — si mislimo.

Takšno je pač življenje, takšna je usoda bila in bo. Ko pride tvoj čas, se zaprejo vrata za teboj, če ti je prav ali ne. Vsem tistim, ki so ostali pač ni važno, kako se počutiš in kaj občutiš. Nič jim ne pomeni dejstvo, da težko zapuščaš tri obdobja svojega življenja: veselo in brezskrbno pomlad, srečno in plodno poletje in mirno ter že nekoliko trpko jesen. Zanje ni niti pomembno niti zanimivo to, da nisi živel in delal samo zase, temveč za vse, z ljubeznijo in voljo. Ni čudno, če te potem boli tak odnos tistih, ki so ostali, ki so zaprli vrata za teboj, ki so te pozabili. Toda dragi prijatelj, če pomisliš nazaj, boš moral priznati, da si mislil in delal tako tudi ti. Mar smeš potem koga obsojati? Mar smeš kaj več pričakovati in zahtevati? Bodi sodnik sam, in odloči!

Pogosto je prav resnica najbolj žalostna. Tudi tokrat je tako Toda druge rešitve ni, ker je ne iščemo, je morda tudi nočemo poiskati. Preostane ti zato le, da svoje zadnje obdobje — zimo svojega življenja — preživiš sam ali pa v krogu svojih najdražjih, tistih ljudi, ki si jim ostal drag še naprej, čeprav si že porabil vse svoje življenje sile, čeprav jim ne moreš več kaj dati.

Morda pa le ni tako. Morda jim lahko daš mnogo več, kot si dal ostalim poprej. Lahko jim daš svojo največjo dragocenost, ki jo še imaš. Ko boš preživljal večer svojega življenja, jim povej svoje izkušnje, povej jim, dragi prijatelj, pravljico o življenju, o svojem življenju.

Bile so mnoge pravljice. Nekatere so postale tudi resnica. Kdo ve, če ne bo nekoč postala to tudi tvoja. Res bi bilo lepo na svetu, če bi tam v daljni prihodnosti za vsakogar bila tudi zima življenja prav tako lepa, vesela in zaželena, kot so pomlad, poletje in jesen.

Peter

ZAHVALE

Sindikalni podružnici podjetja in sodelavcem mojega moža — FRANCA LUŽAR — se ob njegovi nenadni smrti lepo zahvaljujem za pomoč in za udeležbo na pogrebu Lea

Ob smrti dragega moža se iskreno zahvaljujem članom gasilske čete, in še posebno predsedniku Dolencu za trud in razumevanje. Zahvaljujem se tudi sodelavcem — električarjem — za udeležbo na pogrebu. Jerica Cegnar

IZŽREBANI SO BILI:
1500 din — Saša Valentinčič, 1200 din — Slavica Žniderščič, 1000 din — Marta Bogataj, 900 din — Rezka Mihelčič, 800 din — Silva Kralj, 700 din — Valentin Sušnik.